HOOFDENVERKIEZING, STAMVERDEELING EN STAM- VERSPREIDING DER BOSCHNEGERS VAN SURINAME IN DE 18e EN 19e EEUW.

Rapport uitgebracht aan Z.E. den Gouverneur van Suriname, ter
voldoening aan de Resolutie van Z.E. den Minister van Staat,
Minister van Koloniën d.d. 1 Juli 1936, 7e afdeeling No. 20, door

E. WONG,

Districts Commissaris van Marowijne.

INLEIDING.

Teneinde de juiste bestuurshouding tegenover de boschnegers te kunnen bepalen, is eene uitgebreide en juiste kennis van hunne stamverhoudingen en sociale organisatie onontbeerlijk.

Hetgeen men weet uit de verhalen van betrokkenen, aangevuld met de tamelijk omvangrijke, maar vaak eenzijdige literatuur, vertoont talrijke hiaten, welke niet in Suriname kunnen worden aangevuld.

Het is op grond daarvan, dat op voorstel van Z. E. den Gouverneur van Suriname door Z. E. den Minister van Staat, Minister van Koloniën bij Res. d.d. 1 Juli 1936 7e afdeeling No. 20, aan mij de opdracht werd verstrekt in de daartoe in aanmerking komende archieven in Nederland, nasporingen te doen naar de hoofdenverkiezing, de stamverdeeling en stamverspreiding der boschnegers in de 18e en 19e eeuw.

Uiteraard kwam hiertoe het eerst in aanmerking het Rijksarchief in Den Haag, alwaar de oude archieven van Suriname tot het jaar 1845 worden bewaard. Doch ook bibliotheken in Den Haag, Amsterdam en Utrecht bleken waardevolle geschriften, boekwerken en kaarten te bezitten, welke voor eene bestudeering van het onderwerp belangrijke gegevens bevatten.

Wat in officieele stukken over de boschnegers staat opgeteekend, hetzij in rapporten, journalen of verslagen, kan evenmin aanspraak

maken op volledigheid. Als aanvulling evenwel, vaak als correctie van het reeds gepubliceerde, ook als aanwijzing voor degenen, die zich een nader onderzoek tot taak stellen, maar meer nog voor het Bestuur, dat, dank zij de beter wordende verkeersmiddelen in de nabije toekomst, voor nieuwe gezagsproblemen komt te staan, kan het hieronder volgende misschien van nut zijn.

Door vele dienstreizen in de streken door Aucaners bewoond, had ik de beschikking over eigen aantekeningen, hetgeen de afronding van het hoofdstuk over de Aucaners mogelijk maakte. Voor de andere stammen bleven helaas leemten bestaan, welke, om een logisch geheel te verkrijgen, moesten worden aangevuld met aanhalingen uit de literatuur.

Deze — voor zoo ver niet uit officiële bronnen geput — blijven voor rekening van de betrokken schrijvers.

VOORGESCHIEDENIS DER BOSCHNEGERS.

In Afrika.

De uitvoer van slaven uit Afrika vond reeds plaats in 1442, toen *Antem Gonsalves* eenige Mooren uit Rio de Oro naar Europa bracht. Dit voorbeeld vond navolging.

Veertig jaren later vestigden de Portugeezen zich in Angola en bouwden een fort aan de Goudkust, dat het centrale punt werd van den slavenhandel. Deze nam in belangrijkheid toe door de vraag naar slaven ten behoeve van het pas ontdekte werelddeel Amerika. In 1502 was hun aantal op St. Domingo zoo groot, dat men ter bescherming van de oorspronkelijke bewoners verderen invoer voorloopig moest verbieden.

Gedurende langer dan een eeuw zijn het voornamelijk de eilanden Cuba, Jamaica en Porto Rico geweest, die negers invoerden.

Eerst in 1619 werd het vasteland daarin betrokken. Uit dien tijd dateeren de eerste aanvoeren in Brazilië en de Guyana's.

Talrijk zijn de slavenschepen geweest, die Paramaribo en Georgetown tot bestemming hadden.

Voor de West-Indische Compagnie, die het monopolie bij octrooi had verkregen, werd de slavenhandel een van de belangrijkste bronnen van inkomsten.

In overeenkomsten, met kolonisten aangegaan, kwam steeds de navolgende bepaling voor:

„Indien in tijd en wijle de voorzegde Colonie eenige zwarte Slaaven of Negros van noode mogten hebben, blijft de negotie van dezelve voor de Compagnie private gereserveerd, en zal diensvolgens de Compagnie, des vermaant zijnde, de voorzegde Colonie van de noodige negros of slaaven voorzien tot zoodanige civielen prijs als de compagnie dezelve in andere colonien en eilanden is debiteerende.” ¹⁾

„Was alzoo het aantal aan te voeren sla^ven onbepaald gesteld, bij de vernieuwing van het octrooi in 1730 verbond zij zich jaarlijks 2500 slaven te leveren en toen er van 12 Aug. 1731 tot 24 Aug. 1738 door haar slechts 13012 negersla^ven in plaats van 17500 en dus 4488 minder dan waartoe zij zich verbonden had, waren aangebracht, werden hierover klachten ingeleverd en werden daarop voor rekening van de Societeit van Suriname van 1738 tot 1745, 63 schepen naar Guinea gezonden met commissie om slaven te halen.” ²⁾

Afgescheiden hiervan, waren er slavenhandelaars, die op de West-Indische eilanden en elders slaven opkochten en in Paramaribo verhandelden. Aan plantage-eigenaars werd toegestaan slaven, die zij in naburige koloniën bezaten, naar Suriname over te brengen.

De Joodsche kolonie verkreeg vergunning, om „de slaven, die bij de Coloniers in zee mogen veroverd worden, ter vrijdom van dien te mogen vervoeren ter plaatse daar het haar gelieven zal, mits betalende voor tol aan de Compagnie tien gulden per slaaf met beding dat het vierde part van de veroverde slaven aldaar aan land zullen moeten verblijven, tot behoef van de kolonie of de wilde kust.” ³⁾

„There were”, zegt *Herskovits*, „three ways in which a person might become a slave. The principal manner in which slaves were obtained was through warfare, although the term „warfare” may be properly used in this connection only if its real meaning is allowed great elasticity, for these „wars” were nothing more than traditionally sanctioned man-hunts. Thus, in the kingdom of *Dahomey*, an annual „war” was the rule. Of religio-economic motivation, its actual purpose was to provide slaves for human sacrifices necessary in the rituals of the ancestral cult, to work the plantations of the king and his nobles, and to satisfy the demands of European

¹⁾ Hartsink. blz. 220.

²⁾ Hartsink. blz. 740.

³⁾ Historische proeve van Suriname. 1791. blz. 17.

slave dealers. This last, from the point of view of the economy of the native-kingdom, was fully as important as the other two, since the sale of slaves constituted the principal source of funds, which could be used to obtain the European goods arms and gunpowder held, so desirable by the natives.

The second method of enslaving Africans owed its inception and existence to the functioning of the inner political organisation of the West African states. Descent in the reigning houses was from father to son, or from the ruler to his sister's son. In both forms of succession, there was competition for the office; in the latter case, sons of the king's sisters contested for the succession. It was however, in the dynasties where paternal descent obtained that competition was particularly keen. Because polygny was the rule, sons of a king by different mothers intrigued against each other or waged open warfare once the royal office was vacant.

As far as the point, being considered here, is concerned, however, the result was the same. The defeated contender was either executed or sold into slavery; in either case, the victor rid himself of possible future malcontents —the family of the unsuccessful one, as well as all his sympathizers and their families by the convenient and profitable method always at hand, the European slave-dealer.

The only group sold in slavery which might have been constituted by the operation of a selective process that took the desirable element in the West African populations to the New World, was the group recruited from those convicted of crime. A man, who was detected in an intrigue with a wife of his ruler, if not executed was sold into slavery as a criminal, just as though he had been a murderer or a thief, and slavery as a result of debt is also known to have occurred.

It is therefore," zoo besluit Herkovits, „to be seen that the negro peoples of the New World have not only been derived from a relatively more restricted area of Africa than is ordinarily thought to be the case, but that they represent a cross-section of the total population which, if it represents any weighting, is most likely weighted toward the upper end of the scale." ¹⁾

Eene beschrijving der onderscheidene stammen, die ingevoerd werden, vindt men bij Hartsink en Teenstra.

In Suriname heeft nog geen ernstig onderzoek plaats gevonden.

¹⁾ Handbook of social psychology. blz. 240/42.

Zoolang dit niet is geschied, is het doen van mededeelingen uit overleveringen der betrokkenen, voorbarig en misleidend.

De bij Hartsink genoemde namen treft men haast nergens meer bij de bestaande onderstammen aan.

Eene uitzondering schijnen de Loangonegers te vormen, die onder dezen naam ingevoerd, als afzonderlijke onderstam der Saramaccaners aan de bronrivieren van de Suriname zijn gevestigd gebleven.

In Suriname.

De geschiedenis van de vlucht der slaven naar de bosschen en den daarop tegen hen gevoerden strijd, is algemeen bekend. Ik kan daarom volstaan met datgene aan te stippen, dat voor een behoorlijk verband van het onderwerp van belang is.

Reeds in den Engelschen tijd onder *Parham* vestigden vluchtelingen zich aan de Suriname-, de Saramacca- en de Para-rivier. Onder aanvoering van den Cormantijnschen neger *Jermes* deden zij invallen op de plantages aan de Para. Gouverneur *Van Sommeldijk* sloot met hen in 1683/85 vrede, waarna zij zich aan de Coppename vestigden en zich vereenigden en vermengden met de aldaar wonende, bevredigde Indianen.

Zij vormden gedurende langen tijd een afzonderlijken stam en behielden door tusschenkomst van den in de Wayombo gevestigden posthouder, voortdurend contact met het Bestuur. Ofschoon zij als voorloopers moeten worden beschouwd van de vluchtelingen, die later als „Sacramaccaners” bekend stonden, hebben zij van dezen geen deel uitgemaakt.

In den strijd tegen wegloopers hebben zij, het laatst tegen de Matuaris in 1767, aan de zijde van het Bestuur gestreden.

Hunne nakomelingen, bekend als „*Kaboegers* van de Coppename”, hebben zich als zelfstandige stam niet kunnen handhaven.

De slaven van de plantages aan de Cottica, de Commewyne en een deel van de Suriname namen de wijk naar het Oosten en vestigden zich, in groepen verspreid, later in groote vestigingen, tusschen de Suriname en de Marowyne. Hieruit zijn de *Aucaners* voortgekomen.

De negers van de Boven-Suriname en de Para trokken naar het Westen en Zuiden en vestigden zich tusschen de Suriname en de Saramacca, aan welke laatste rivier zij hunnen naam van *Saramaccaners* ontleenden.

Van dezen stam hebben de *Matuari's* of *Becoe-* en *Moesingane-gers* zich afgescheiden. Zij zijn een afzonderlijke stam gebleven.

De *Paramakkaners*, die het middengedeelte der Marowyne bewonen, formeerden zich eerst in de tweede helft der 19e eeuw.

In de Guyana's, aangevoerd en aan verschillende plantage-eigenaars verkocht, was er weinig kans voor stamgroepeering.

Waar de omstandigheden gunstig waren, doordien sommige slavenhouders aan eene bepaalde soort de voorkeur gaven, of geheele transporten aan èèn eigenaar werden afgeleverd, zooals op de volksplanting Berbice het geval was, bestond er meer kans dat stamgenooten elkander vonden.

Hier herleefden de Afrikaansche krijgsgewoonten en felle strijd ontbrandde tusschen aan elkander vijandige stammen.

„In 1762 werd uit Berbice gerapporteerd, dat de Delminaslaven den meester speelden en dat zij de Angolaslaven meest vermoord of in de bosschen verjaagd hadden en de Creolen dwongen om hun ten dienste te staan.”¹⁾

Ook na hunne vlucht naar de bosschen duurde de strijd voort.

Crommelin vermeldt in zijn journaal d.d. 21 Dec. 1767, dat eene gevluchte negerin aan het Pad van Wanica was aangehouden, die verklaarde, dat de wegloopers onder elkaar hadden gevochten en op het dorp waar zij gewoond had, alle later aangekomen slaven hadden doodgeslagen. Bij gebrek aan kruut en geweren hadden zij elkaar het knuppels en lansen afgemaakt.

De groote strijd tegen de blanken en andere factoren, die later ter sprake komen, hebben ten slotte assimilatie gebracht, al schijnt het, dat er stammen geweest zijn, die tot in lateren tijd hunnen invloed op bijzondere wijze hebben doen gelden.

In de stamverhoudingen van dezen tijd is er moeilijk eenige differentiatie naar Afrikaansche afkomst waar te nemen.

Door het isolement in de moeilijk te bereiken binnenlanden, gedurende langer dan een eeuw, werd een reservaat gevormd van middeleeuwschen Afrikaanschen cultus, zooals die nergens meer wordt aangetroffen. Dit verklaart de groote belangstelling van Amerikaansche anthropologen, die door eene bestudeering van de Surinaamsche boschnegers willen komen tot eene verklaring van de thans in het stamland heerschende gebruiken.

¹⁾ Hartsink. blz. 723.

De nasporing naar de plaatsen van herkomst der in Suriname aangevoerde slaven werd hierdoor actueel.

Melville Herskovits, hoogleeraar aan de North Western University te Chicago, die voor dit doel eenige reizen ondernam naar Suriname en West-Afrika, schreef over „The social history of the negro” o.m.:

„The traditional position holds that the slaves came from divers parts of Africa — not only Guinea but Madagaskar is often mentioned, and East Africa and Morocco and the Barbary Coast, while the name of the Congo appears more prominently than that of other regions. Yet the writers of the eighteenth and early nineteenth centuries who had occasion to query their own slaves and the slaves of their friends concerning their African tribal origins, report affiliations which can be traced to but two of these regions, for the tribal names that recur again and again are those of the peoples who inhabit the region which has been designated as the West African subregion of the Congo area, and the northwestern portion of the Congo-area itself.

The material contained in a little-known work by *C. G. A. Ollendorp*, a German missionary, who was sent as inspector of missions in the Virgin Islands, may be sited as a case in point. In his two volumes report, published in 1777, he devotes almost two hundred pages to discussing the problem of the tribal origins of the slaves; and the tribal designations he gives are those who inhabit the region from the Gambia river to the mouth of the Niger. The study of tribal names of the slaves in Jamaica, as recorded by Bryan Edwards, shows the same facts, while if one investigates the seventeenth and eighteenth century writings of the captains of slaving vessels who described their operations — John Barbot, William Bosman, William Snelgrave, William Smith, and others, — the only portion of the African coast they mention is Guinea. Even the Portugese, whose long possession of the Loango-area and what had been the Kingdom of Congo would seem to argue a priori that the slaves sold by them came principally from the Congo, seems on further investigation to have carried on their most intensive slaving operations in the Gold Coast, in the region about the mouth of the Niger, and in Dahomey”.

STAMVERBREIDING EN -VERDEELING.

De Aukaners.

In de Marowijne.

In de onmetelijke oerwouden van Suriname, te midden van haast ondoorwaadbare moerassen, lagen de weglouperskampen in het Oostelijk deel van de kolonie, overal verspreid. Men vond ze zoowel aan de Wanekreek, als tusschen de Cottica en de Patamacca (Pinnenberg).

De belangrijkste nederzetting bevond zich aan de Djoekakreek, een linkerzijtak van de Marowijne. De eerste alhier gevestigde wegloupers waren slaven van *Salmers* en van de Joden. Zij hielden zich rustig, ook nadat bij de brandschatting van *Cassard* in 1712, talrijke slaven de wijk hadden genomen naar de bosschen en hunne dorpen aanzienlijke uitbreiding hadden ondergaan.

Tot georganiseerde rooftochten is het gekomen, na de aansluiting van de Tempatynegers, die zich daar in acht dorpen onder eigen hoofden hadden gevestigd.

Door deelname aan de patrouilles der blanken, waren de wegen in het bosch aan vele plantagenegers bekend geworden. Zij, die tot bovenbedoelde plantages aan de Cottica, Commewijne en zijkreken behoorden, waren, den kortsten weg kiezend, naar de Djoekakreek gevlucht.

Ook uit de Boven-Suriname trokken zij achter de Joden-Savanne in de richting van de Marowijne.

Een patrouille, uitgezonden ter opsporing van de negers van de plantage Palmaneribo, die zich bij eenen inval, ten getale van 150, bij de wegloupers van de Djoekakreek hadden aangesloten, rapporteerde gezien te hebben, dat weggelopen slaven van *Talbot* door de gronden van Palmaneribo en achter de Joden-Savanne, het oude pad gaande naar Juka, gepasseerd waren. Het gelukte daarbij 9 slaven van *Talbot*, 1 van den jood Baeza en 3 van l'Espérance, aan te houden.

Algemeen werd daarom aangedrongen, de op Palmaneribo geplaatste militaire post te handhaven, teneinde te voorkomen, dat wegloupers de Surinamerivier zouden oversteken. Een deel der slaven van de Boven-Suriname en de Para maakten hierdoor later deel uit van den stam der Aucaners, terwijl zij tot de Saramaccaners zouden hebben behoord, indien zij de groote massa volgend, naar

het Zuiden en het Westen waren getrokken in plaats van naar het Oosten.

Toen in 1761 de vrede gesloten werd, was de bevolking bij de Djoekakreek reeds aangegroeid tot ruim 1600 personen. Daar hunne woonplaatsen te bereiken waren door het pad, dat van de verlaten plantage Auka oostwaarts liep, werden zij gedurende langen tijd als de „Negers achter Auka” aangeduid en behielden, toen zij zich als stam behoorlijk georganiseerd hadden, den naam van „Aukners”.

Zij zelf noemen zich bij voorkeur „*Djoeka's*”, naar de Djoekakreek, de plaats van eerste vestiging.

De naam Djoeka is ontleend aan eene vogel, „qui prononce distinctement ces deux syllabes: you-ca. Quand les Aucas quittèrent Surinam, de forts partis passèrent par cette crique peuplée de ces oiseaux. De grandes fêtes, de grands sacrifices y furent célèbres. Cette crique est encore aujourd'hui sainte pour les descendants des Aucas, lesquels, arrivés au Tapanahony, étangèrent leur nom primitif contre celui des mystérieux oiseaux de la crique sainte.”¹⁾

De groepeerings in dorpen, onder eigen opperhoofden, had meestal de reeds op de plantages gevormde familieband ten grondslag. Door herhaalde verplaatsingen van de eene plantage naar de andere van denzelfden eigenaar, waren familieleden en vrienden overal verspreid. In de bosschen vonden zij elkander weer en bleven in groepen tezamen.

De formatie van den stam is niet zoo gemakkelijk gegaan door het groote verschil in individueele ontwikkeling en geaardheid.

Herhaaldelijk heeft de op *Bonke-Dottie*, het dorp van het Groot Opperhoofd, gevestigde posthouder bemiddelend moeten optreden tusschen de diverse groepen.

In 1761 schreef Gouverneur Crommelin aan den sergeant *Ritter*:

„... Voor de rest moet gij zoowel de zoutwaternegers, Joden- en andere negers, alsook de Boschnegers, alle egaal traiteeren zonder de minste onderscheid om daardoor alle misnoegen onder malkander te weeren”²⁾.

Geleidelijk trokken de families weg en vestigden zich zoowel aan den linker- als aan den rechteroever van de Marowijne. De Franschen, vreezende, dat te eeniger tijd hunne etablissementen daarvan

¹⁾ Coudreau; Chez nos Indiens, Paris 1893; blz. 28.

²⁾ Journaal Crommelin October 1761.

last zouden ondervinden, verzochten den Gouverneur van Suriname maatregelen te willen nemen om zulks te voorkomen.

„Ten einde voorloopig alle desordres en misverstanden te voorkomen, stelde de Gouverneur aan het Hof voor, om te trachten de boschnegers te bewegen zich liever aan deze zijde der Marowijne te vestigen en om hun vooral te waarschuwen de Franschen geen overlast aan te doen. Dienovereenkomstig werd besloten”¹⁾.

Zij hebben voor het grootste gedeelte hieraan voldaan en verplaatsten hunne dorpen stroomopwaarts de Marowijne.

Kort na het sluiten van den vrede met de Aucaners braken opnieuw opstanden uit op de plantages, thans onder aanvoering van *Bonnie* en *Coermantijn Codjo*. De vredesartikelen, welke de uitlevering van nieuw aangekomen wegloopers verplichtend hadden gesteld, maakten eene aansluiting van deze opstandelingen bij de Aucaners onmogelijk.

Door Hollandsche patrouilles, krachtig bijgestaan door het corps van Guides of Zwarte Jagers, achtervolgd, trokken zij naar de Marowijne. Eene vestiging aan den rechteroever lokte weer protest uit van de Franschen. Zij gingen daarom hooger-op en zetten zich neer aan de Lawa, waar de strijd tegen hen in alle felheid werd voortgezet.

Ofschoon vriendschappelijke betrekkingen met hen onderhoudend, hebben de Aucaners op aansporing van het Bestuur een belangrijk aandeel in dien strijd gehad.

In 1790 waren de meeste der onderstammen van de Aucaners reeds in de Tapanahony. Het Groot-Opperhoofd woonde op het dorp *Anderblauw*, alwaar ook de standplaats was van den posthouder. In een reisverslag van Majoor *Stoelman*, posthoudende aan de monding van de Lawa in 1792, deelt deze o.m. het volgende mede:

„Ben den 12en van hier vertrokken. Na 5 uren varen zo ben ik op Criorokondre van *Samsam* gekomen, passeerende links de Bijmankreek en de gronden en huizen van *Pieter Bley* en *Primo Bley*.

Daar gekomen heeft *Samsam* kennis van mijne komst naar boven gestuurd aan het Groot-Opperhoofd *Tonnie*, die op 13 des mid-dags reeds op Crioro kondre was”²⁾.

1) Notulen Gouverneur en Raden van 21 Juni 1764.

2) Rapport Stoelman 12 Oct. 1792.

De volgende opperhoofden waren bij de daarop gehouden vergadering aanwezig:

Tonnie	van Anderblauw
Quassie Maba	„ Cupidokreek
Cadet l'Espinasse	„ Maagdenburg
Samsam	„ Criorokondre
Primo Bley	„ Toetokreek
Kees	„ Da Nako van l'Espinassieloo
Daniel Ofoe	„ Bernardkreek
Bossoe	„ Banagron
Macosse	„ Commewijne
Apia	„ de Jodennegers.

Het Bestuur, vreezende, dat de Aucaners die met de Bonnis een bloedverbond hadden gesloten, zich te eeniger tijd met hen zouden vereenigen, nam allerlei maatregelen om zulks te voorkomen.

In Aug. 1792 werden de opperhoofden door den bijlegger *Heyer*, namens den Majoor Stoelman, aangezegd „dat zij alle dorpen in de Beymankreek moesten opbreken en dezelve verder naar boven bouwen teneinde geen verdere correspondentie met de Bonnienegers te houden, hetgeen gezamenlijk door hen werd geresolveerd de aankomende droge tijd nieuwe gronden te vellen.”¹⁾

De Bonnienegers hadden zich aan den linkeroever van de Lawa gevestigd en door de Goniniekreek verbinding onderhouden met de Tapanahony. Gouverneur *Frederici*, die onder *Fourgeoud* aan den strijd tegen hen had deelgenomen en gezworen had niet te zullen rusten voordat zij geheel uitgeroeid waren, trachtte middels den Majoor *Zeegelaar* de Aukaners in eene patrouille te betrekken.

Eerst afwijzend, zijn zij, nadat Anderblauw door de Bonnienegers in brand was gestoken en geplunderd, onder aanvoering van het Opperhoofd *Bambey* naar de Lawa getrokken, hebben *Bonnie* en Coermantijn Codjo gedood en de dorpen verbrand.²⁾

Nog geheel onbekend met dit succes besloot *Frederici* den Majoor *Zeegelaar* door den Majoor Stoelman te vervangen en instrueerde dezen als volgt:

„art. 6. Hij (Stoelman) zal de opperhoofden der Aucaansche negers polsen, of zij niet genegen zouden zijn hunne dorpen bene-
den in de rivier Marowijne of wel aan de Sarakreek en Boven-Suri-

¹⁾ Rapport Stoelman Sept. 1792. Oud Gouverneurs Archief No. 144.

²⁾ Rapport Zeegelaar 12 Maart 1793. Oud Gouv. Archief.

name aan te leggen, hen tevens detailleerende de voordeelen, die deze verplaatsing voor hen zou zijn; de facilitéit van correspondentie met de blanken en de gemakkelijke afvoer van hunnen koopmanschappen" 1).

De gunstige afloop van de tocht van Bambey maakte de uitvoering van deze instructie overbodig.

De opperhoofden hielden zich aan de oorspronkelijke afspraak en trokken verder de Tapanahony op. Hier hebben zij tot den huidige dag hunne woonplaatsen behouden en zullen er niet zoo gemakkelijk meer vandaan gaan door hunne voorvader-vereeniging, die hen dwingt te blijven bij de graven der overleden voorgangers.

De scheiding in *Opo-* en *Bilonegers* wonende boven en beneden den Granholloval, vindt historisch geen voldoende verklaring 2).

De Bonninengers bleven als slaven aan de Aucaners onderworpen. Eerst in 1860 verkregen zij door het optreden van het Bestuur hunne onafhankelijkheid. Zij vestigden zich aan den rechteroever van de Lawa en verklaarden in 1890, voor de keuze gesteld, Fransche onderdanen te willen blijven. In den volksmond worden zij *Aloekoenegers* genoemd, naar het dorp *Aloekoe*, één der voormalige woonplaatsen van Bonnie en niet, zooals men ten onrechte meende, naar de *Aloekoeyennen*-Indianen, met wie zij thans samenwonen.

Ook is de veronderstelling van *Van Lier*, dat zij tot een afzonderlijken, oorlogszuchtigen, Afrikaanschen stam hebben behoord, onjuist; zij kwamen van dezelfde plantages als de Aucaners. De verhouding tusschen beide stammen in de Marowijne is niet bepaald vriendschappelijk, hetgeen verergerd wordt door de concurrentie der Aucaners in het opbrengen der Fransche lading.

b. *In de Cottica en de Boven-Commewijne.*

Behalve aan de Marowijne bewoont een gedeelte van den stam der Aucaners ook het stroomgebied van de Cottica en de Boven-Commewijne.

Volgens het vredesverdrag was het een bepaald aantal toegestaan naar Paramaribo en aangewezen tijstopplaatsen te gaan en hunne producten te verkoopen. Dit gold in den tijd toen zij achter Auka

1) Notulen Gouverneur en Raden 16 Maart 1793.

2) Zie blz. 334.

gevestigd, de Surinamerivier bevoeren. Toen zij naar de Tapanahony verhuisden en de Wanekreek de verbindingsweg met Paramaribo werd, bleef de vergunning gehandhaafd. Een op den post Oranjewoud (z.g. piket 19) gevestigde posthouder verstrekte passen en hield de noodige contrôle.

Aanvankelijk keerden zij, na hunne negotie, naar hunne dorpen terug. Toen het hun bleek, dat zij een bestaan konden vinden door het leveren van bouwhout en duigen voor suikervaten, bleven zij langeren tijd in de Cottica en legden kostgronden aan.

Bevreesd, dat zij op den duur in eene ongewenschte verhouding zouden komen tot de plantageslaven, stelde het Bestuur herhaaldelijk pogingen in het werk hen te doen terugkeeren naar de Marowijne.

Op 9 Oct. 1833 droeg de luitenant-assistent, mede belast met de zaken van de inlandsche bevolking *Van David Mendes*, den posthouder Schachtruppe op, de bemiddeling van het pasopgetreden Grootopperhoofd *Byman* in te roepen, opdat de Aucaners, die in de Cottica verblijf hielden, zouden worden teruggeroepen.

„... Het vredescontract vergunt hun wel de doorvaart, maar niet om te blijven wonen. Aukaners, die met passen voor Paramaribo uit de Marowijne komen, blijven in de Cottica. Zij doen de plantages aan, in de plaats van tijstopplaats; zij plegen diefstallen.

Als het Grootopperhoofd niet zorgt, dat de bende uit de Cottica komt zal men de passen moeten beperken.

Zij brengen het hout naar de plantages, daarna wordt de prijs geaccordeerd en krijgen zij schuldbrieven, die met zeer vele onaangenaamheden kunnen worden geïncasseerd. Meestentijds betalen de planters minder dan geaccordeerd is en moeten de boschnegers daarmede genoegen nemen.”¹⁾

Op 25 Janari 1835 werd eene bijeenkomst gehouden met *Mendes*, den Aucaner Majoor *Guary* en den posthouder. *Guary* zeide t.a.v. de Aucaners in de Cottica:

„Zij moeten absoluut weg en het eenig middel daartoe is:

1. De kapiteins die daar zijn, worden niet meer erkend en blijven alsdan verstoken van alle geschenken, zoo voor hun als hun onderhoorigen;

¹⁾ Ingekomen stukken bij het Commissariaat van zaken der inlandsche bevolking. Oct. 1833.

2. Aan geen meid noch kind ooit een pas te geven om Auka te verlaten, zoolang de mannen niet terug zijn;
3. Aan geen Aukaner, die tot een Lo behoort, waarvan mannen in de Cottica zijn, een pas te verleen, totdat allen terug zijn" ¹⁾).

Eenige jaren later schreef Mendes aan den posthouder: „Gij moet hun (de Aucaners) doen begrijpen, dat de geschenken voortspruiten uit het goed hart van de blanken, die in hunne behoeften heeft willen voorzien, toen zij aan alles gebrek leden. Deze behoefte bestaat niet meer, want wie maar wil kan hout kappen en verkoopen zooveel hij verkiest. Zij, die te lui en te afgodisch zijn om Auka te verlaten hebben schuld, dat zij niet veel verdienen, daar hen den weg daartoe is aangewezen, door af te zakken en de beneden Marowijne, de Wanekreek, de Coermotibo en de Boven Cottica te bewonen, daar kostgronden aan te leggen, hout te bewerken en met de blanken op den vreedzaamsten voet leven" ²⁾).

De klachten van plantage-eigenaren bleven evenwel voortduren dit gaf den Gouverneur aanleiding bij resolutie den Gouvernements-Secretaris, belast met de zaken van de inlandsche bevolking, te machtigen alle maatregelen te nemen om de boschnegers langzamerhand uit de rivieren Boven-Cottica en Boven-Commewijne te doen verhuizen en zooveel mogelijk tot in de nabijheid van de residentie van den posthouder aan de Coomboekreek te doen teruggaan.

De Aucaners zijn met dit al in de Cottica gebleven. Toen in 1849 het Bestuur de uitdeeling van geschenken staakte, waren de Aucaners voor hun levensonderhoud geheel op zichzelf aangewezen en men liet hen in de Cottica en Boven-Commewijne verder ongemoeid.

Met uitzondering van de *Ansoe-Negers*, die op het dorp Agitiondro bij Wanhattie wonen, hebben alle in de Cottica wonende boschnegers hunne stamdorpen in de Tapanahony en zijn onderworpen aan de bevelen van het Groot-Opperhoofd.

c. *Aan de Sarakreek.*

Men heeft de vestiging van de Aucaners aan de Sarakreek, ver van het eigenlijke stamgebied, willen uitleggen als een strategischen maatregel. Zij zouden als voorpost moeten dienen ter wering van

¹⁾ Idem Jan. 1935.

²⁾ Brief Mendes d.d. 14-9-1841 No. 86.

eventueele vijanden, die over de Tossokreek naar de Tapanahony zouden willen gaan.

Junker deelt in de West-Ind. Gids Jaargang 1822 mede, dat de nederzetting dateert uit de eerste helft der 19de eeuw, toen het Saramaccaansch Groot-Opperhoofd *Koffie Bosman* daartoe zijne toestemming verleende. Deze veronderstellingen zijn onjuist.

Reeds in 1773 vestigde zich *Quassie* van Sara la Para zich daar bij familieleden, die niet naar Auca waren gevlucht en tot de Saramaccaners behoorden.¹⁾

Gouverneur Frederici, die, zooals reeds gezegd, de Aucaners liever niet aan de Tapanahony zag, moedigde de vestiging aan de Surinamerivier en de Sarakreek zeer aan. Met zijne toestemming vestigden eenige families zich later aldaar.

Vele Aucaners, die van vergiftiging of andere misdrijven werden verdacht, weken uit en sloten zich bij hen aan.

In 1830 waren er tien dorpen met eene bevolking van 300 zielen.

Toen de strijd tegen Bonnie tot een einde kwam en de rust in de Marowijne terugkeerde, wijzigde de bestuurspolitiek zich en had men liever de stamgenooten bij elkander.

„Op de vraag”, zegt Gouverneur van Heekeren, „in hoeverre het raadzaam zou zijn, de indertijd door Gouverneur Frederici toegelaten families en verder zich in de Boven-Saramacca ophoudende boschnegers aldaar langer te tolereeren, dan wel geschikte gelegenheid moet worden te baat genomen om de bewuste Aucaners naar hun land te doen terugkeeren, ben ik van meening, dat al het mogelijke moet worden gedaan, dat zij naar hun land teruggaan, omdat het boven alle bedenking raadzaam is, alle verstandhouding en verbroedering tusschen de stammen der boschnegers zooveel mogelijk te voorkomen en het onderling verblijf in elkanders land te verhinderen.”²⁾

Majoor Guary, de Aucaansche vertrouwensman van het Bestuur, hierover gehoord, zeide:

„Wel is het waar, dat in het laatste vredesverdrag de begeerte der Aucaners was, dat zij zich aan de monding van de Marowijne zouden vestigen en de Sarakreek ontruimen, doch daar wellicht wraakzucht over begane oude misdaden tot onaangenaamheden aanleiding zouden kunnen geven is het beter, dat zij er blijven.”

¹⁾ Journaal Gouverneur Texier. Maart 1773.

²⁾ Res. 14 Mei 1836.

„Het verheugde hem, dat de Sarakrekers geen reden gaven tot ontevredenheid en onlangs nog wegloopers hebben aangehouden. Hij verzocht, in het vervolg de Sarakrekers, die aldaar zekere *Bretan* als opperhoofd erkennen, deelgenooten te maken in de geschenken.”¹⁾

De Sarakrekers hebben zich bij het opvangen van wegloopers verdienstelijk blijven maken, hetgeen aanleiding gaf aan het Gouvernement ook aan hen in 1837 geschenken uit te deelen.

Bij die gelegenheid zeide Mendes tot hen:

„Gijlieden wilt een stam op U zelveu uitmaken, dat is strijdig met de belangen van het Gouvernement, maar meer nog met de Uwe, want stel ik *Bretan* eens aan als hoofdman der Sarakrekers, dan heeft hij niet meer aanspraak dan op de geschenken, die ieder Loo toekomt en nu geeft de regeering veel meer, maar als na afloop hiervan de Sarakrekers zich goed gedragen en zich tot Granman Bijman vervoegen en deze verzoekt voor hun een stok dan kan het zijn, dat de regeering daarin consenteert.”²⁾

De Sarakrekers hebben later hunne kapiteinsstok gehad en hebben hunne woonplaatsen tot heden behouden.

Het schijnt, dat in 1809 met *Bambey* een traktaat is gesloten, waarbij o.m. de vestiging aan Sarakreek werd geregeld. Gegevens hieromtrent heb ik helaas niet kunnen vinden.

Volgens de opgave van den posthouder bedroeg in 1830 het aantal dorpen tien met eene bevolking van 350 zielen.

d. Stamverdeeling.

De stam der Aucaners wordt verdeeld in 14 onderstammen of Lo's. Lo, afkomstig van het Engelsche woord „row” beteekent rij of groep. Nog in 1837 werden stokken aan de kapiteins verstrekt voor „een rey der bevredigde Aucaners”.

Verschillende dorpen kunnen tot dezelfde Lo behooren.

De volgende staat door den posthouder, Schachtruppe ingediend ten behoeve van de uitdeeling van geschenken, vermeldt de in 1830 bekende onderstammen met de opperhoofden en hunne woonplaatsen, t.w.:

¹⁾ Journaal Mendes 1836.

²⁾ Rapport Mendes 1837.

<i>Onderstam:</i>	<i>Oppehoofd:</i>	<i>Woonplaats:</i>
Ottro-lo	Bijman	Toetoe
	Guary	Abrawatra
	Jakkie	Kankantree
	Foenga	Abrawatra
	Arabi	Kouwerigron
Hansu-lo	Quakoe	Hansu
Javali-lo	Quassie Apontu	Clementie
Dukan-lo	Bijman	Mon Souci
Bley-lo	Quassie	Malobbi
Pedi-lo	Bossoe	Goetappe
Compagnie-lo	Apia	Barzola
La Paix-lo	Alabi	Mindriwatra
Verveli-lo	Kofie Amasoe	Kisai
L'Espinacie-lo	Nakko	Wittivley
Patra-lo	Andries	Sriebakriekie
Manschlie-lo	Quamina	Manschie
Castillie-lo	André	Godohollo
La Parra-lo	Quassie Trapoen	La Parrakondre
Wanebo-lo	Koffie Nango	Wanabolo.

Gedurende de laatste eeuw is er weinig verandering gekomen in hunne groepeerings en woonplaatsen.

Een nadere beschouwing der thans bekende onderstammen zal gelegenheid geven de afkomst en tegenwoordige woonplaatsen van elk na te gaan.

1. *Ottro-lo*.

Zij worden ten onrechte genoemd *Otter-lo*. Volgens beweren van de *Ottro-negers*, zooals zij in officiële stukken worden aangeduid en zich tot heden nog noemen, zouden zij slaven zijn geweest van *Mr. Otto*, een broer van *Mr. John*, aan wien de *Missiedjan-negers* hebben toebehoord.

Uit hun geslacht zijn de Groot-Oppehoofden en hooge priesters van den stam voortgekomen. Dit verklaart hunne suprematie over de andere Lo's. Als stammoeder nemen zij aan de negerin *Avo Abenkina*, afkomstig van de plantage Adrichem. Deze plantage was volgens de kaart van *A. de Lavaux* (1731) met Palmaneribo, Surinombo en Waterland het eigendom van *Jonas (John) Witzen*. Niet

onwaarschijnlijk, dat zij met de Missiedjans van dezelfde plantages afkomstig waren. Later kom ik op de verhouding tuschen deze twee Lo's even terug.

2. *Missiedjan-lo.*

Deze naam wordt in officieele stukken nergens genoemd. (Vide staat Schachtruppe). Zij beschouwden zich deel uit te maken van de Ottro-lo.

Jackie, kapitein der Ottro-lo, onder het Groot-Opperhoofd *Trobbie*, was het hoofd van de groote groep, die later als Missiedjans bekend werd. De stok, welke hij bij de vernieuwing van het vredetraktaat ontving, is thans in handen van *Gagoe*, den later tot Gran-fiscaal verheven kapitein van *Pikien-Kondré* en *Kankan-tree*, de dorpen bij uitnemendheid van de Missiedjans. Deze hebben sedert jaren geen kapitein. *Gagoe*, wien de titel toekomt, beschouwt zich als Ottro-neger, doch is dit niet.

Er wordt geen prijs op het bezit van den stok gesteld, daar deze door een der vroegere bezitters, kapitein *Paintinga*, door diefstal is onteerd.

Uit verschillende mededeelingen zou men moeten afleiden, dat zij kwamen van Palmaneribo, behoorende aan Mr. Jonas Witzen en dat zij, als gezegd, aan dezen hunnen naam ontleenden.

Volgens Junker (W.I. Gids, Jaargang 1922) zouden zij afkomstig zijn van Palmaneribo, behoorende aan eene vrouw, in de landstaal *Missie Jans* genoemd. Zij zouden naar de kleine Commewijne zijn getrokken, vanwaar het niet ver meer was naar de Tempatie.

Dit wil mij heel onwaarschijnlijk voorkomen. Missie Jans was geen eigenares van de plantage en de vlucht ging van Palmaneribo over het oude pad achter de Joden-Savanne, regelrecht naar de Djoekakreek. Palmaneribo was, als reeds werd opgemerkt, de toegangspoort van de slaven van de plantages aan de Boven-Suriname en de Para, die naar het Oosten trokken.

Zij bewonen de dorpen: Drie-tabbetje; Pikien-kondré; Mooi takkie en Poeketti.

3. *Djoe-lo.*

Dezen zijn slaven van de Joden geweest en zijn voor het meeren-deel afkomstig van de Boven-Suriname. (Jood in 't Engelsch = Jew, in 't Neg.-Engelsch = Djoe).

Een klein deel kwam uit de Commewijne; hier hadden de Joden

volgens de „Historische proeve van Suriname”¹⁾ vijf plantages²⁾. In 1830 waren zij nog verdeeld in *Manschie-lo*; *La Parra-lo* en *Castillie-lo*. Eerst later kwam de samenvattende benaming, doch zij behielden elk hun eigen kapitein.

De *Wanebo-lo* behoorde waarschijnlijk ook hier toe.

Zij bewonen thans de dorpen Manschie, Saniki, Visitie en Miranda. De laatste drie dorpen zijn gelegen bij Godo-hollo.

4. *Pinasie-lo*.

De Pinasie-negers zijn slaven geweest van l'Espinasse, die eigenaar was o.a. van de plantages l'Espérance, Wederhoop en Charlottenburg. Deze laatste werd in den volksmond *Pinassie* genoemd (Sur. Staatk. Almanach 1761).

De Lo wordt onderscheiden in Gran (groot) en Pikien (klein) Pinassie. Het meerendeel woont in de Cottica. Hun stamdp is *San be Doe Mi* in de Tapanahony.

5. *Patra-lo*.

Zij waren afkomstig van de plantage Maagdenburg in de Tempatie en behoorden aan *Marten Pater*.

De aanvoerders der vluchtelingen zouden geweest zijn *Prince Patra* en *Irtjie*, respectievelijk knecht en bastiaan van den eigenaar Pater. Zij namen met zich mede *Avo Finisie* en *Goelé*, huisbedienden op de plantage; dezen zouden de stammoeders der Patranegers zijn geweest, aldus *David*, Patra-kapitein van het dorp Langahoeke in de Cottica. Het stamdp is Loabit in de Tapanahony.

Pater is o.a. eigenaar geweest van de plantage *Beekhuizen*.

6. *Prika-lo*.

Deze onderstam wordt gevormd door de *Prikanegers*, de *Taiboto*- en de *Tjamāa-negers*. Zij hebben zich heel vroeg aaneengesloten en zijn in officiële stukken bekend als *Verveli-lo* naar *J. B. v. Vheelen*, den eigenaar van de plantage *Meulwijk* in de Perica. Volgens *De Lavaux* behoorde Meulwijk vroeger aan B. van der Meulen.

De *Taiboto-negers* zijn slaven geweest van *Talbot*, eigenaar van Slootwijk en verscheidene plantages in de Boven-Suriname en de Para.

¹⁾ Geschiedenis van de kolonie Suriname door een gezelschap geleerde Joodse mannen. Amsterdam 1871.

²⁾ Volgens la Vaux 23, zie blz. 317.

Van de *Tjamba-negers* zijn geen nadere gegevens gevonden. Zij bewonen de dorpen Kisai in de Tapanahony en Adjoemakondré (Tjamba in de Cottica).

7. *Ansoe-lo.*

Dezen waren slaven van den Heer *Amsingh*, in den volksmond *Amsoe* geheeten en afkomstig van de plantage Meerzorg.

Zij zijn slechts kort in de Tapanahony geweest; alle families weken, volgens *Hostmann*, na een diepgaand meningsverschil, uit.

Zij bewonen thans het dorp *Agitiondro* in de Cottica en onderhouden nauwe betrekkingen met de *Ottro-lo*.

8. *Njafaai-lo.*

Deze groep werd steeds aangeduid als *Javali-lo*. *Njafaai-negers* vertellen, dat zij slaven zijn geweest van *Jan Faaï* en dat zij hun dorp *Clementie* genoemd hadden naar *Clement*, den broeder van hunnen meester.

De waarheid is, dat zij afkomstig zijn van de plantage *Nieuwe Zorg*, behorende aan *Gabriel de la Faille*.

Zij wonen op *Clementie* in de Tapanahony.

9. *Pedi-lo.*

Gegevens over hunne herkomst werden niet gevonden. In 1830 stonden zij als *Criorokondre-negers* bekend naar hun dorp *Criorokondré* in de Tapanahony. Dit dorp is naar alle waarschijnlijkheid hetzelfde als *Tabbetje*, waar zij nu nog wonen.

Op godsdienstig gebied hebben zij eene belangrijke rol gespeeld. De Gedewsoebediening op *Tabbetje* is langen tijd een felle concurrent geweest van den Gran-tata cultus der *Ottro-lo*.

10. *Dikan-lo.*

Vroeger waren zij bekend als *Dukan-lo*. Zij zijn slaven geweest van de plantages *Nes en de Camp*, behorende aan de erven *De Camp* en gelegen aan de monding van de Coermotibo. Zij bewonen thans de dorpen *Benanoe*, *Wanfinga* en *Nikie* in de Tapanahony.

11. *Bley-lo.*

Dezen zijn slaven geweest van Majoor *Bley*, die plantages, zowel in de Perica als in de Boven-Suriname, bezat. De plantage *Bleyen-*

burg aan de Cottica is naar Bley genoemd. De Bleynegers wonen op Malobbi, Sajé en Van Draki in de Tapanahony.

12. *Compagnie-lo.*

Zij waren slaven van de Societeit, die eene plantage had aan den linkeroever van de Cottica, waarschijnlijk waar nu de verlaten plantage Libanon ligt.

Zij beschouwen zich als afstammelingen van *Boston*, het opperhoofd, dat in 1761 een groot aandeel had in het bewerkstelligen van den vrede. Niettemin wordt hun Lo als minderwaardig beschouwd, daar anderen beweren, dat zij de laatsten zijn geweest, die naar de bosschen vluchtten.

Dit is onjuist, reeds aan de Djoekakreek waren er vertegenwoordigers van de Compagnie-slaven.

Zij bewonen de dorpen *Powie* en *Moempoesoe*, die door velen worden gemeden.

13. *La Paix-lo.*

Zij zijn afkomstig van de plantage *La Paix* aan de Cottica en zijn thans bijna geheel uitgestorven. Degenen, die daarvan nog overgebleven zijn, wonen samen met de Compagnie-negers op Powie.

Naar de regelen van het boschland is de *Boekoekreek*, rechter zijtak van de Cottica, waar Bonnie opereerde, het eigendom van de La Paix-negers, omdat dezen het eerst hunne kostgronden daar hadden aangelegd.

Aan de Cottica wonen enkelen op het dorp *Pinamoffo*.

14. *Poeloegoedoe-negers.*

Indien men een Ottro-neger vraagt naar de indeeling van den stam der Aucaners zal hij zeggen, dat er in de eerste plaats is de Granman-Lo, n.l. de Ottro-Lo van de granmans of Groot-Opperhoofden, verder 12 Lo's en de Poeloegoedoe-negers.

Deze laatsten wonen als eene afzonderlijke, tamelijk geïsoleerde groep aan de monding van de Tapanahony en maken feitelijk geen deel uit van de Aucaners.

Zij behoorden tot het corps Zwarte Jagers door Gouverneur *Nepveu* opgericht. In den strijd tegen wegloopers en vooral tegen de Bonni-negers hebben zij vele en belangrijke diensten bewezen.

In 1805 stond een détachement op de posten *Oranjewoud* en

Imotapie, waar het belast was met de bewaking van het Cordonpad, op, vermoordde de officieren en vluchtte ten getale van 30 man. 30 negers van eene naburige plantage sloten zich bij hen aan. Zij trokken naar de post *Armina* in de Marowijne, overrompelden deze en trokken verder de rivier op, nadat de geheele sterkte van *Armina* en de post *Mapana* zich bij hen had aangesloten.

Aanvankelijk vereenigden zij zich met de Bonni-negers, doch vestigden zich later bij de Aucaners, door wie zij als slaven werden behandeld.

Eene uitvoerige beschrijving vindt men bij *Teenstra*: „De neger-slaven in de kolonie Suriname” blz. 168 e.v.

Daar bij de oprichting van het corps de grootst mogelijke selectie was toegepast, stonden zij in ontwikkeling hooger dan de doorsnee-boschneger. De Aucaners stelden daarom op het behoud van deze groep geen prijs. Herhaaldelijk moest de posthouder rapporteeren, dat een „rebel”, zooals zij werden aangeduid, van vergiftiging verdacht, levend was verbrand.

In 1830 bedroeg hun aantal slechts 8 à 10 man onder het opperhoofd Paki-Paki. Zij ontleenen hunnen naam aan den Poeloe-goe-doeval, bij de samenvloeiing van de Tapanahony en de Lawa.

Zij zijn niet betrokken geweest bij de uitdeeling van geschenken en de opperhoofden hebben geen Gouvernements-aanstelling. Dezen zijn daardoor niet in het bezit van stok en ringkraag.

De Saramaccaners.

a. *In de Boven Suriname.*

Meer dan zulks bij de Aucaners het geval is geweest, opereerden de wegloopers aan de Boven-Suriname in afzonderlijke groepen.

Naar de Saramacca- en den bovenloop van de Surinamerivier getrokken, was de uitroeiing der dorpen, die zich in wijden boog zelfs tot de Marowijne uitstrekten, buitengewoon moeilijk.

Een groot deel der plantages aan de Surinamerivier behoorde aan de Joden, die de inpoldering der lage kustgronden vermijgend, zich op de hooge zandgronden hadden neergezet. Volgens La Vaux beliep het getal der plantages in 1737 langs de Surinamerivier, beginnende 3 mijlen van haren mond tot 20 mijlen hooger op (De Para-rivier daaronder begrepen) 224 en langs de Commewijne met zijrivieren en krekten 177. Hiervan bezaten de Joden toen aan de Suriname 93

en aan de Commewijne en zijrivieren 23, dus in het geheel 115. Dit verklaart het groote aandeel, dat de Joden hebben gehad in de talrijke tochten tegen de wegloopers ondernomen.

Geheel tegen den zin van de Raden van Politie trachtte *Mauritius*, in navolging van v. Sommelsdijk en de Engelschen op Jamaica, vrede te sluiten.

De onderhandelingen, in 1749 met *Adoe*, die aan het hoofd stond van ruim 1600 negers, aan de Boven-Saramacca gevoerd, hadden een gunstig verloop en een definitieve vrede zou daaruit zijn voortgekomen, indien *Zam-Zam*, hoofd van het beruchte *Papadorp*, de boodschappers met geschenken voor *Adoe* bestemd, niet had overvallen en alles afhandig gemaakt.

Met de negers achter Auka onderhielden de Saramaccaners, voor zoover zij zich niet bij hen hadden aangesloten, nauw contact. Door bemiddeling van het opperhoofd *Boston*, vonden op het dorp *Bonke-Dottie* de eerste onderhandelingen plaats.

Den 18en September 1762 sloot *Nepveu*, aan de Sarakreek den definitieven vrede.

De vaandrig *Dorig*, later met de achtergebleven geschenken naar Saramacca gezonden, gaf ze ter verdeeling aan *Zam-Zam*, die het machtigste opperhoofd *Musinga* daarvan uitsloot. Deze scheidde zich geheel af, heropende den strijd en vormde eenen afzonderlijken stam.

In het officiële rapport van *Dorig* trof ik hieromtrent het navolgende aan:

„Te half negen aangekomen op de landingsplaats van het dorp van *Darie*, alwaar *Abini* en verschillende andere negers zich bevonden. Zij losten snaphaanschoten en bliezen op een hoorn. Om tien uur den volgenden morgen hield ik vergadering met *Darie*, *Abini*, *Aulo*, *Atama* en *Abraham*, allen opperhoofden. Op hun verzoek las ik de vredesartikelen voor.

Gevraagd, of zij de vrede hadden gesloten met *Samsam* en *Matuari* (Moesinga), zeiden zij, dat *Samsam* geen vrede met hen wilde maken. Den volgenden dag komt het opperhoofd *Moesinga* van *Matuari*. Hem gevraagd de uitlevering der Indianen, zegt, dat het zijn volk is dat de Indianen gevangen heeft en hij niets over hen te zeggen heeft.

Musinga verzocht een briefje, dat allen, die aan de kant van de Saramacca wonen, vrij konden passeeren over de Wanica, zegt dat de Surinamerivier te ver af is.

Aan hem gezegd, dat bij de vrede gesproken is over het op- en afvaren van de Surinamerivier, maar niet de Wanica.

Herhaaldelijk ben ik bij *Samsam* geweest en heb hem over de vrede gesproken, wel wil hij, maar eene afzonderlijke particuliere vrede voor hem en de Matuari.

Hij wil met Darie en Abini niets te maken hebben. Hij zal bij deze niet gaan om de vrede; zij moeten bij hem komen.

Hij zegt dat *Abinie* de goederen en geschenken ontvangen en de Matuaris niets gegeven heeft.

Ik heb hem overgehaald mede te gaan naar Abini.

Op 13 Jan. 1763 is *Samsam* met een opperhoofd van Matuari — zijn naam is *Avajé* — met andere negers bij mij gekomen om de vrede te maken.

Na voorlezing der artikelen verklaarden zij tot de vrede bereid te zijn en de eed afleggen, mits ik die eerst deed.

Het dorp van Darie bestaat uit 70 huizen, alle met pina gevlochten en met tas bedekt, de opening is 200 akkers.

Zij zijn 60 man negers sterk, waarvan 10 à 12 oud en afgeleefd. De stam is 1000 man sterk, maar ik kon dat niet beoordeelen, daar ik de koorts kreeg en niet verder kon, ik zal evenwel met *Abini* de ronde doen.”¹⁾

Voor de uitdeeling van opnieuw toegezegde geschenken ging Dorig in Oct. 1763 weer naar de Boven-Suriname en sloeg zijn kamp op tegenover de Sarakreek.

Hier kwamen de gedelegeerden der negers, bestaande uit: zes van *Samsam*, zes van *Matuari* en zes van *Abinie*.

Zij gaven op, dat zij over tien dorpen verdeeld waren en wel:

Congo Baya	Opperhoofd Darie
Cabriata	„ Foulo
Cabriata	„ Attama
Coffy Sambo	„ Sam-Sam
Dossoekreek	„ Quakoe
Caya kreek	„ Primo
Matuari	„ Avanti
Jovokreekie	„ Abraham
Okrokreekie	„ Adam
Matuari	„ Coffy Secco.

¹⁾ Rapport Dorig 15 Jan. 1763.

Deze dorpen waren voor het meerendeel betrekkelijk dicht bij de Surinamerivier gelegen. Het vredesartikel, dat hun toestond met hunne producten de rivier af te zakken tot de post Victoria, was aanleiding hunne dorpen, voor zoover die er nog van verwijderd waren, naar de Surinamerivier te verplaatsen.

In een rapport door den posthouder-resident *J. W. Stockelaar van Eyck* aan den Commissaris Generaal *van den Bosch* op 3 Juni 1828 toegezonden, wordt omtrent de woonplaatsen het navolgende gezegd:

„Zij bewonen de oevers van de Boven-Suriname. Van de Parakreek af naar boven vindt men hunne eerste gehuchtjes, alwaar zij zich ten getale van meer dan 300 ophouden. Hunne eerste dorpen zijn evenwel 8 dagen varens boven de post Victoria gelegen. Hunne kampen liggen op een afstand van 3 à 4 uren varens van elkander en het laatste dorp zal drie dagen varens van het eerste verwijderd zijn.”

Bij elke geschikte gelegenheid en dat was voornamelijk bij de uitdeeling van geschenken 't geval, werd er bij de Saramaccaners op aangedrongen, zich meer stroomafwaarts te verplaatsen. De posthouder *Theil* op *Jinjee*, wien werd opgedragen in deze richting werkzaam te zijn, rapporteerde op 31 Oct. 1841 als volgt:

„Op den 20en dezer heb ik met het Groot-Opperhoofd en de meeste kapiteins en klein-kapiteins eene vergadering gehouden, hen nogmaals met de wil der Hooge Regeering, namelijk om af te zakken met hunne onderhebbenden om nader bij de blanken te komen wonen, bekend gemaakt; waarop door allen tegenbedenkingen werden uitgebracht en zij ten eenenmale te kennen gaven, ongenegen waren hieraan te voldoen, voorgevend bevreesd te zijn, dat wanneer zij het bovenland verlaten, hetzelfde spoedig bevolkt zal worden door wegloopernegers en aan den anderen kant, dat wanneer de Franschen van Cayenne eenmaal de Bonninegers overwonnen hebben, ook een inval in hun land kunnen komen maken, hetgeen niet moeilijk zoude zijn, wanneer het bovenland ontbloot werd van bewoners; redenen waarom zij eerbiediglijk verzoeken, dat door de hooge regeering het hun niet kwalijk wordt genomen, dat zij zoo vrij zijn te verklaren in deze niet te kunnen treden.

Het Groot-Opperhoofd alleen is bereid hieraan te voldoen en zal in den loop van dit jaar beneden de val *Sisabo* gaan wonen met zijn onderhebbenden, tot welk einde hij reeds het noodige bosch

geveld en gebrand heeft, terwijl hij ondershands informeerde, dat de kapiteins *Trobie*, *Sesoe*, *Bonti Antonie* en *Koffie* met de klein kapiteins *Mauro*, *Bossoe*, *Juda* en *Karseboom* in het aanstaand jaar zijn voorbeeld zullen volgen.”¹⁾

Door de onafgebroken werkzaamheid der Hernhutters onder de Saramaccaners hadden zij eenen grooten invloed verworven op de families van het Groot-Opperhoofd, van wie velen gedoopt waren.

Deze families verplaatsten hunne dorpen eenige malen benedenstrooms en kwamen ten slotte op het dorp *Ganzeo*, tamelijk dicht bij de hoofdstad gelegen.

Volgens eene opgave door het Bestuur der Evangelische Broedergemeente t.b.v. de Nederlandsche Anthropologen-vereeniging, waren er in 1921: 57 dorpen aan de Surinamerrivier en 7 aan de Gran Rio, met in totaal eene bevolking van 6500 zielen.

Op den stam der Saramaccaners hebben twee belangrijke invloeden gewerkt. In de eerste plaats die der Portugeesche Joden, wier taal een belangrijk bindmiddel werd voor de sterk uit elkaar loopende groepen. Voor een deel uit Portugeesch Guinea en Angola aangevoerd, in Brazilië en later op de Joodsche plantages aan de Boven-Suriname te werk gesteld, was het Portugeesch een bekende taal geworden. Hunne taal verschilt daardoor aanmerkelijk van die der Aucaners en der andere stammen. In hun geestesleven kwamen ook talrijke nieuwe begrippen voor, waarin men den Joodschen invloed duidelijk kon waarnemen. Zoo hebben zij, in tegenstelling met de Aucaners, het Leviraat of zwagerhuwelijk. Aangezien dit stelsel ook bij sommige stammen in Afrika wordt gehuldigd, weet men niet, of hier de invloed van bepaalde aangevoerde negerstammen, dan wel van de Joden in het spel is.

Ten slotte is er eene wederkerige inwerking op elkaar geweest. De Saramaccaners waren geheel op de hoogte van den Israëlitischen eeredienst. In een kamp van een der wegloopers achter Auca vond eene patrouille een exemplaar van het boek Esther. Het onderwerp, thans aan de orde, leent zich niet voor verdere beschouwingen hierover.

Vermelding verdient evenwel nog, dat zij den Grantata cultus der Aucaners misten. Dit heeft ten gevolge gehad, dat de overheersching van een bepaalden onderstam, die de bedienaren van dezen cultus

¹⁾ Stukken rakende het Commissariaat der inl. bevolking 1841.

onder zijn leden telde, zooals de *Ottro-Lo*, hier geen mogelijkheid van bestaan had.

Van deze omstandigheid hebben de Hernhutters, de tweede invloedrijke factor, terdege partij getrokken. Vele Saramaccaners zijn tot het Christendom gebracht, o.a. de familie van het eerste Groot-Opperhoofd *Abinie*; zijne nakomelingen zijn tot heden de kerk getrouw gebleven.

b. *Stamverdeeling.*

In de literatuur bestaat er geen overeenstemming over het aantal onderstammen der Saramaccaners. Daar ik plaatselijk niet voldoende georiënteerd ben om een eigen oordeel uit te spreken, moet ik volstaan met de vermelding van hetgeen ik hieromtrent vond en als aanknoopingspunt kan dienen voor nadere onderzoekingen.

De posthouder *Van Eyck* verdeelde ze in 1930 in drie groepen, n.l. de *Nassy- of Basoe-negers*, de *Matjauw-* en de *Loangoe-negers* en zegt, dat deze den geheelen gereglementeerden stam omvatten met 20 door het Bestuur erkende opperhoofden, t.w.

Nassy- of Basoe-negers.

1. Drie Gebroeders	Opperhoofd	Joh. Arabie
2. Jinjee (w.o. dorp der Hernhutters)	„	Zampie
3. Mahoes	„	Dosoe
4. Sley en Somanebo	„	Jemmes
5. Den Berg	„	Mosie
6. Lasykreek	„	Annoté
7. Bambeykreek	„	Donnoe
8. Remoncourt	„	Codjo
9. Americansi	„	Codjo
10. Kawinica	„	Tio
11. Langakokro	„	David

Matjauw-negers.

12. Soedjee	„	Mango
13. Soedjee	„	Jimba
14. Tiokreek	„	Abram
15. „	„	Seesoe
16. „	„	Trobie
17. Landiwerie	„	Moesi
18. Pombakrey	„	Vyle Zingu

Loango-negers.

19. Doesoekreek	„	Quamina
20. Bymobo	„	Djepee

De Evangelische Broeder-Gemeente vermeldt in hare opgave aan de Ned. Anthropologen Vereeniging in 1921, negen onderstammen, t.w.: ¹⁾

1. Awana-ningre
2. Domini-ningre
3. Nassy-ningre
4. Matjau-ningre
5. Labaisa-ningre
6. Papoto-ningre
7. Dahomey-ningre
8. Loango-ningre
9. Misia-ningre

en zegt t.a.v. de woonplaatsen het volgende:

„Het woongebied van de onderstammen is niet overal begrensd. De Loangoningre wonen aan de Gran-Rio; de Matjau-ningre aan de Pikien-Rio. Papoto-ningre beginnen bij de samenloop van de Pikien- en Gran-Rio en wonen in de eerstvolgende vier groote dorpen. De Dahomeyningre bewonen alleen het Dahomé. Voor het overige kan men geen grenslijn bepalen.”

Bij een onderzoek door M. Herskovits in de Boven-Suriname ingesteld, werden hem de volgende 12 onderstammen genoemd: ²⁾

1. Abaisa-ningre	woonpl. Lombé
2. Fadaki-ningre	„ Gandya-kondre
3. Domi-ningre	„ Abenaston, Pikien See en Botopasie
4. Awana-ningre	„ Gansee, Aurora en Goeyaba
5. Kwama-ningre	„ hem onbekend
6. Bakapan-ningre	„ „ „
7. Gipising-ningre	„ „ „
8. Matjauw-ningre	„ Beidotti, Asindoppo en Lantiwei
9. Nassy-ningre	„ Gapadan
10. Dahomey-ningre	„ Dahomey
11. Papoto-ningre	„ Goddo
12. Loango-ningre	„ Gran Rio.

¹⁾ W.I. Gids 1921, blz. 91.

²⁾ The social organisation of the bushnegroes of Surinam.

In de W.I. Gids, jaargang 1934, doet *Pater Morsink* melding van 12 onderstammen en noemt in dit verband:

De Awana-negers, de Abaisa-negers, de Loango-negers, de Papotonegers en de Toemaripa-negers.¹⁾

Junker noemt nog de Karpatoe-negers, de Kardossoe-negers en de Pritoe-negers.

c. *In Fransch-Guyana.*

Daartoe door goudconcessionarissen aangezocht, gingen in het laatst der vorige eeuw vele Saramaccaners, ten behoeve van de vrachtvaart, op de Mana-rivier naar Fransch-Guyana.

Zij keerden telken jare na een verblijf van 8 à 10 maanden naar hun stamgebied terug, om de kostgronden open te kappen. De toenemende bloei in het goudbedrijf bracht velen naar *Mana*. Hun verblijf duurde later soms eenige jaren, waardoor de achtergebleven vrouwen en kinderen gebrek leden.

Dit gaf het Bestuur aanleiding het passenstelsel in te voeren. Voortaan mochten alleen diegenen de Wanepost aan de Marowijne passeeren, die eene verklaring hadden, dat zij voor de kostgronden hadden zorggedragen.

Dit stelsel is later losgelaten; het goudbedrijf nam af, en de stroom van vrachtaarders naar het Fransche gebied verminderde merkbaar. Het grootste deel bleef evenwel aan de Mana-rivier en de Ojapock gevestigd, leefde met Creoolsche vrouwen en vond werk als arbeider in de goudvelden.

De periodiek terugkeerende voedselnood in de Boven-Suriname was voor het kort geleden opgetreden Groot-Opperhoofd *Atoedinoe* reden, eene poging in het werk te stellen hen naar hunne dorpen te doen terugkeeren.

Zij hadden zich evenwel inmiddels behoorlijk georganiseerd; een door het Fransche Gouvernement uit hun midden aangestelde kapi-tein zorgde voor hunne belangen.

Algemeen hadden zij daarom weinig zin hunne behoorlijke woningen weer prijs te geven voor het leven in de binnenlanden van Suriname. Hun aantal bedraagt naar schatting 2000.

De aanpassing aan het economische leven in Fransch-Guyana bevat voor Suriname eene aanwijzing, welke bestudeering verdient.

¹⁾ W.I. Gids 1934, blz. 100.

De Matuari's of Becoe- en Moesinga-negers.

Deze stam heeft een drievoudigen naam. De naam Matuari kregen zij naar hunne woonplaatsen. Het gedeelte van de Saramaccarivier boven de vallen wordt n.l. *Matuari* genoemd.

Moelsinga was het Groot-Oppehoofd en *Becoe* zijn voornaamste oppehoofd.

Zij bleven aan de Saramaccarivier gevestigd. Voor hen was de bepaling, dat zij slechts tot de monding van de Wanica mochten afzakken, een voortdurende grief.

Kort na de samenkomst met *Dorig* aan de Sarakreek hernieuwden zij hunne aanvallen. In den daarop gevolgden strijd hebben de Saramaccaners en de Coppename-negers aan de zijde van het Bestuur gestreden.

Eene poging, om naar de Coppename te trekken, werd vrijdeld.

„Per expresse werd den posthouder in de Wayombo en de Corantijn verwittigd de komst van Moesinga aan den kant van de Coppename, met last de Indianen te zeggen om hem met zijn benden op te sporen en zoo mogelijk op te brengen en inmiddels op hunne hoede te zijn.” ¹⁾

„Door den Hove van Politie werd kapitein Dorig gelast om Moesinga en andere Saramaccaansche boschnegers te notificeren, dat zij moeten retireeren van tusschen Saramacca en Coppename, alzo al hetgene over Saramacca komt of gevonden wordt als vijand zoude worden aangezien en opgebracht, alsook, dat zij de rivier Saramacca niet moeten bevaren, dewijl zij dan mede zouden kunnen worden gearresteerd.” ²⁾

Het jaar daarop kwam de vrede met Moesinga tot stand, nadat hij aangeboden had de wegloopers uit de Para, die naar hem gevlucht waren, uit te leveren.

Met de Saramaccaners is evenwel een vijandige verhouding blijven bestaan.

Nog in 1810 deed het Bestuur eene poging tot verzoening. Besloten werd de beide posthouders, zoowel bij de Becoe- en Moesinganeegers als bij de Saramaccaansche boschnegers, aan te schrijven om bij elkaar te komen en te trachten de geschillen tusschen die twee stammen te beslechten. Het heeft evenwel niet mogen baten. ³⁾

¹⁾ Journaal Crommelin 25 Jan. 1767.

²⁾ Journaal Crommelin 9 Dec. 1767.

³⁾ Notulen Gouverneur en Raden 6 Juli 1810.

Van David Mendes schreef over hunne woonplaatsen d.d. 30 Jan. 1841 aan den Gouv. Secretaris o.m.:

„Zij, de Matuari's, verlaten hunne dorpen, strijdig met het vredescontract en zakken af op zoek naar werkplaatsen zonder te retourneren; nestelen zich op Maripaston, de plaats, die het verderf is der boschnegers en buiten het bereik van de post *Saron* liggend; er is geen surveillance op hen te houden”¹⁾.

De eigenaren van de plantages aan de Beneden-Saramacca, hebben daarop verzocht, dat de Matuari's zouden worden toegestaan met hunne houtwaren af te zakken naar de Beneden Saramacca zooals dit 't geval was bij de Aucaners en de Saramaccaners in de andere rivieren.

De Procureur-Generaal *De Kanter* adviseerde den Gouverneur gunstig hierover, aldus motiveerende:

„De Becoe- en Moesinga-negers zijn bedaard en stil; in hun verlangen zit niets kwaads of nadeeligs voor de orde of rust. Doordien zij niet met kokroko's of houtvloten mogen varen door het kanaal van Saramacca, zijn zij tot hun nadeel verplicht hunne houtwaren te verkoopen aan eigenaren van gronden aan de Boven-Saramacca.”

Volgens opgave van den posthouder *Herzberger* was de sterkte van den stam in 1830 als volgt:

<i>Oppeerhoofd:</i>	<i>Dorp:</i>	<i>Bevolking:</i>
1. Cojo Groot-Oppeerhoofd	Appokride of Piquet	104
2. Sambo	Contessie	41
3. Abé	Bellevue	50
4. Laquai	Juda	25
5. Pakje	Heidotti	13
6. Pamoe	zonder dorp	1
7. Quassie	Ostagier	1
		— 235.

In 1884 scheidden de *Koffiemakka-* of *Coeroentie-negers* zich van de Matuari's af, teneinde te ontkomen aan de onderdrukking van het Groot-Oppeerhoofd *Adrai*.

Zij vestigden zich onder Granman *Alamoe* op het dorp *Koppenkrissie* aan de Coppename en wonen thans ten getale van 125 zielen op de dorpen *Witagron* en *Kaimanston*.

¹⁾ Journaal Mendes 30 Jan. 1841.

De Paramakkaners.

De Paramakkaners zijn te zelfder tijd als de Aukaners gevlucht, doch hebben geen deel uitgemaakt van de nederzetting aan de Djoeka-kreek. Zij trokken naar de Marowijne en zouden zich met de Aucaners hebben vereenigd, indien zij niet bevreesd waren, dat dezen hen, als wegloopers, aan het Bestuur zouden uitleveren.

Bijzonderheden vernemen wij uit een rapport van den posthouder Schachtruppe:

„Heden is het mij gelukt onder den hand geïnformeerd te worden, dat die onder 18 Oct. a.p. in het rapport vermelde negers, wegloopers zijn en de rebellen dezelve gevonden hebben en woonplaatsen gegeven hebben. Het getal derzelven bestaat, zooals ik hoore, uit 8 mannen en 1 meid; de Aucaners noemen deze negers *Paramakkaners*. Zooals ik hoore, zoo zijn nog een groote partij van deze negers achter gebleven in haar oude kondré om af te wachten of de Aucaners deze negers niet uit de handen van de rebellen en aan de Blanken uitleveren zullen en zoo neen, dan willen zij naar de Marowijne komen.

Deze oude kondré, waar zij zich ophouden, noemen zij *Paramakka* een paar rebellen zijn reeds naar toegegaan en weten dat zoogenoemde *Paramakka*, maar de Aukaners weten het niet. Zij hebben vlotten gemaakt en zijn overgekomen in het Fransche bosch, alwaar de Rebellen hun gevonden hebben.”¹⁾

Over hunne afkomst vertelt *Loth* het navolgende:

„Zij zijn een dag reizens boven den waterval in de Tempatie, het Nassaugebergte, van welks mond en westhellingen deze kreek ontspringt in Zuid-Oostelijke richting overgetrokken en de Paramacca-kreek, die langs de Zuid- en Oosthellingen vloeit, afgezaakt.

Aan die kreek hadden zij zich aanvankelijk gevestigd, voordat zij twee jaren geleden aan den oever der Marowijne hunne woningen overbragten. Aan den waterval gekomen, die zeker bij hoogen waterstand een prachtig gezigt oplevert, maar nu over eene groote uitgestrektheid over de granietrotsen gleed, bragten zij mij langs den rechteroever naar het pad, dat vroeger door hen gevolgd was. Hier en daar lagen stukken van boomen, die tot corjalen verwerkt waren, om de vlugt te kunnen voortzetten.

De ons vergezellende Paramakkaner wist van bijna elken boom te vertellen, wie deze tot corjaal benuttigd had en welke ontberingen

¹⁾ Journaal Schachtruppe 4 Juni 1830.

en ellende de vlugtelingen te verduren hadden. Hij vertelde voorts, hoe later twee woestelingen *Amani* en *Nero*, zich bij hen voegden; hoe deze door het verraderlijk ombrengen van hunne oudste het gezag over hen in handen wisten te krijgen; hoe de wreedaards zochten de Aucaner-negers ten onder te brengen, door in de Wanekreek, die de Marowijne aan de Coermotibo-kreek en door deze aan de Cottica verbindt, in hinderlaag te liggen en de voorbijvarende kapiteins en andere hoofden der Aucaners neer te schieten, totdat zij in een kamp aan een zijtak van de Tempati op hunne beurt door twee Aucaners, genoemd *Anoké* en *Azwakkie* werden overvallen en onthoofd." ¹⁾

Kapler zegt van hen:

„Andere van de plantages in de Cottica weggeloopt negers, waarvan hun aantal door den Franschen priester *Krämer*, die zich eenige maanden onder hen ophield, op 80 of 90 koppen werd geschat, hielden zich op aan de Paramakkakreek, welke in de Boven-Marowijne uitmondt en bezoeken ook thans ongehinderd de plantages en de stad." ²⁾

Onderverdeeling.

De Paramakkaners worden verdeeld in drie Lo's of onderstammen t.w.:

1. De *Asaiti-negers*, afkomstig van de plantage *Hasard*. Zij bewonen de dorpen: *Asabia*, *Bada-Tabbetje*, *Nason* of *American*, *Pakira-Tabbetje* en *Bron Kassaba-Tabbetje*.
2. De *Antroschi-negers*, afkomstig van de plantage *Handtros*. Zij wonen op *Langa-Tabbetje*.
3. De *Molo-negers* van de plantage *Molhoop*, die thans op *Loka-Loka* wonen.

HOOFDENVERKIEZING.

Inleiding.

De voorvadervereering kan worden beschouwd als de basis, waarop het geheele geestesleven en de sociale organisatie der boschnegers rust. Evenals bij andere volkeren, die dezen godsdienstvorm

¹⁾ Kol. Verslag 1879.

Amannie was waarschijnlijk de oudere broeder van het Matuari opperhoofd Afittie Jongman.

Nero, een broederszoon van het Matuari Opperhoofd Becoe.

²⁾ Kapler: Surinam blz. 267.

huldigen, ontstond er hier eene onvoorwaardelijke onderwerping aan het gezag der ouderen en der familie-hoofden.

Het gezinsleven, dat reeds op de plantages was ontstaan, kon, toen de wegloopers eenmaal in vrijheid waren, zich rustig verder ontwikkelen. De families vestigden zich op afzonderlijke dorpen en het familiehoofd werd dorpshef.

Elke familie vormde eene z.g. *béré* (letterlijk buik), bestaande uit degenen, die dezelfde stammoeder hadden.

Aan het hoofd van eene groep van families, van dezelfde plantage afkomstig, of aan denzelfden eigenaar toebehoorend, stond een Opperhef.

Deze was meestal een intelligente persoonlijkheid.

Het waren vaak ook oud-bastiaans van de plantages of personen, die in Afrika al een zeker overwicht hadden, hetzij door afkomst en ontwikkeling of door de bediening van een of anderen cultus. Zij waren de vertegenwoordigers van hunne groep, den later meer omljnden onderstam of Lo.

Het Eerste Opperhef, later Groot-Opperhef genoemd, was de *primus inter pares*. Hij nam den titel van *Granman* (Gouverneur) aan, ten bewijze, dat hij de generale Chef was. De meening, door sommige schrijvers uitgesproken, dat het Groot-Opperhef door den Gouverneurstitel zich den zwarten collega van den Gouverneur van Suriname zou gevoelen, is ten eenenmale onjuist.

Het gezag ontleende hij aan de omstandigheid, dat zijn familie de grootste en invloedrijkste was of als eerst gevestigde de meeste rechten op den grond had.

De eerste Groot-Opperhefden der verschillende stammen waren leiders geweest in den strijd en hadden vrede met het Bestuur gesloten.

In de vredesartikelen werd hunne positie geregeld. Van *Arabie*, het eerste Groot-Opperhef der Aukaners werd gezegd: „Dat hij zoude zijn en blijven voor zijn leven Commandeerende en Chef en nadat zijn overlijden, ten eerste kennis zal moeten worden gegeven wie hem opvolgt, om van de regeering te worden geaprobeerd, die hem dan het teeken van Opperhefship zal geven.”

Hierdoor liet het Bestuur de verkiezing van het Groot-Opperhef in de handen van betrokkenen, dezelfde gedragslijn volgend als tegenover de Indianen van Berbice.

Het matrilineale stelsel volgend, was de waardigheid erfelijk in de familie van het eerste Groot-Opperhef; alleen bij uitsterven

zou de opvolging naar een anderen tak kunnen overgaan. Behoudens enkele afwijkingen hebben de Aukaners zich daaraan gehouden.

Bij de Saramaccaners hadden de onderstammen betrekkelijk meer zelfstandigheid. Mede door vele andere invloeden, is de opvolging hier niet zoo regelmatig verlopen; dit maakt tot heden nog een reden van strijd binnen den stam uit.

Hoe het in de praktijk bij dezen stam toeging, rapporteerde de posthouder *Van Eyck* in 1830 aan den Commissaris-Generaal *Van den Bosch*:

„Bij het overlijden van een Groot-Opperhoofd volgen zijn zonen hem niet op, maar de eerstgeboren zoon van de oudste zuster des overledenen; deze wordt, door de kapiteins van de onderscheiden dorpen, aan den posthouder, welke van Gouvernementswege bij hen resideert, voorgesteld. De Posthouder geeft aan den heer Raad voor de Inlandsche Bevolking hiervan kennis, welke gewoonlijk het nieuw gekozen Groot-Opperhoofd confirmeert, erkent en beëedigt. Bij het overlijden van andere opperhoofden geschiedt de verkiezing van een nieuw opperhoofd op gelijke wijze; doch bij ontstentenis van eene zuster of mannelijke afstammeling, wordt diegene als opperhoofd erkend, welken het Opperhoofd bij zijn leven benoemd heeft.

In geval de andere kapiteins met deze benoeming niet tevreden zijn of dat dit Opperhoofd de vereischte kundigheden niet bezit, zoo formeren zij gezamenlijk eene naamlijst van de hun tot deze waardigheid geschikt voorkomende boschnegers; uit welke lijst door de heer Raad Commissaris voor de Inlandsche bevolking een opperhoofd geëligeerd wordt, met welke verkiezing de andere Kapiteins of Opperhoofden altijd genoegen nemen.

Dit laatste heeft onlangs plaats gehad als wanneer het tegenwoordige Groot-Opperhoofd *Coffy*, uit eene nominatie van drie personen gekozen is geworden.”¹⁾

Als teeken zijner waardigheid verkreeg het Groot-Opperhoofd een rotting met zilveren knop, benevens eenige kapiteinsstokken, die aan de leden van den stam, op vertoon, doorvaart moesten verschaffen naar Paramaribo of elders.

Toen er meer stabilisatie der groepen kwam en de opperhoofden der onderstammen ook door het Bestuur werden erkend en belast met het in ontvangst nemen van de geschenken voor hunne Lo, kregen zij ieder een eigen stok met zilveren knop, op welken de

¹⁾ Sur. Almanach 1830.

naam van den eersten houder en van de Lo, waartoe hij behoorde, gegraveerd stond.

De dynamistische denkwijze gaf aan de stokken magische kracht. De stok van een machtig opperhoofd gaf macht aan dengene, die hem later zou bezitten. Opperhoofden, die niet op geheel wettige wijze het gezag verkregen hadden, hetzij dat het orakel bij het dooden-ceremonieel een ander aanwees, hetzij dat het Bestuur een andere keus had gedaan, weigerden uit vrees voor wraak der goden, den stok hunner voorgangers.

Door bepaalde handelingen, zooals diefstal of bloedschande, werden stokken onteerd en door opvolgers niet overgenomen.

In den loop der tijden zijn op deze wijze vele vredesstokken of „pautikie”, zooals ze door de Saramaccaners worden genoemd, buiten omloop geraakt.

De stokken, die er nog zijn, strekken den houders tot bewijs, dat hunne groepen aan den strijd tegen de blanken hebben deelgenomen en de vrijheid hebben bewerkstelligd.

De eerste aanvoerders der weglloopers werden eenvoudig als „Hedeman” (hoofdman) aangeduid. De Creolen, die onder de blanken aan vele patrouilles hadden deelgenomen, brachten, toen zij zich bij de Zoutwater-negers aansloten, de militaire titulatuur mede. Voortaan werden de leiders aangeduid met den titel van Kapitein, Majoor, Vaandrig enz.

De Kapiteins ontvingen vroeger, indien zij opperhoofden waren en door het Bestuur erkend, eene roode uniformjas en werden „Redidjaktie” genoemd. De z.g. klein-kapiteins, dorpshoofden, niet door het Bestuur erkend, ontvingen een zwarte jas en hadden den titel van blaka-djaktie. Deze benaming is tot heden behouden.

De betrekking van Majoor bestaat nog en heeft vooral beteekenis op de standplaats van het Groot-Opperhoofd, waar de betrekkelijke functionaris met de afdoening van allerlei zaken belast is.

Ondanks de gewijzigde verhouding van de kapiteins tot het Groot-Opperhoofd, waardoor deze meer werkelijke macht over alle leden van den stam verkreeg, bleef de regeringsvorm strikt democratisch. Nooit zal een besluit over zaken worden genomen, vóórdát de ouderen hunne meening hebben uitgesproken en nimmer zal over personen worden beslist, zonder dat de familieleden der betrokkenen in de gelegenheid worden gesteld hun oordeel mede te deelen.

Het beleggen van vergaderingen („kroetoe”), zelfs voor het nemen van de eenvoudigste beslissingen, is daarom den boschneger een dagelijksche behoefte geworden.

De positie van het Groot-Opperhoofd verkreeg kracht bij strikte naleving van het *matrilineale stelsel*, dat de opvolgers automatisch als een geldend familierecht aanwees.

Zij werd versterkt door de *religie*, wanneer het Groot-Opperhoofd tevens hoogepriester was.

De aanraking met en de erkenning door het Bestuur gaf ten slotte aan de functie een officiëel cachet, waarmede om economische en sociale redenen door de onderdanen terdege rekening moest worden gehouden.

Door posthouders en bijleggers was het Bestuur, vooral in de eerste eeuw na het sluiten van den vrede, geheel op de hoogte van de aanspraken en gedragingen van de pretendenten.

De terugroeping van deze vertrouwensmannen en de salariëering der Groot-Opperhoofden brachten nieuwe verhoudingen.

Het Bestuur verkreeg door de nieuwe semi-ambtelijke verhouding meer zeggenschap bij de benoemingen, maar verloor het middel een oordeel te vellen over al of niet rechtmatige aanspraken.

De Aukaners.

Lang voordat er nog van het sluiten van een vrede sprake was, vluchtte *Avo Abenkina*¹⁾ van de plantage Adrichem aan de Boven-Suriname en vestigde zich met haren zoon *Pamoe* en hare beide dochters *Cato* en *Moesafo* in de streek tusschen de Surinamerivier en de Djoekakreek.

Cato leefde met een Ansoe-neger, terwijl *Moesafo*, ook *Agginbassa* en volgens *Hostmann*, *Donna* geheeten, een Missiedjanneger tot man nam.

Dat deze vrouwen, wier namen door de Aukaners in hunne verhalen herhaaldelijk worden genoemd, inderdaad geleefd hebben, blijkt voldoende uit officiële stukken.

Zoo berichtte de Vaandrig *Salomoni*, posthoudende bij de boschnegers achter Auka, dat op 10 December 1767 eene vergadering was gehouden, waarbij vele opperhoofden en ouderen aanwezig waren.

Zij hadden eene verklaring van trouw aan het Bestuur doen opstellen en beloofden trouwe naleving van het vredesverdrag, met verzoek om toezending van geschenken.

¹⁾ Avo = overgrootmoeder.

Degenen, die aangenomen hebben dit te onderhouden, zijnde opperhoofden en familiehoofden, stelden een merk als handteekening en waren:

Pamo, Titter, Quamina, Ajubi, Abram Thoma, Titter van Am-sing, Daniel Navo, Coffie Compagnie, Cromantia Quamina, Cadettie l'Espinasse, Jankie, Asseri, Chocolati, *Mama Cato*, *Mama Anna* en *Mama Aginbasa*.¹⁾

De nederzetting onderging groote uitbreiding na de komst van de Tempati-negers. Volgens Hartsinck²⁾ bewoonden dezen acht dorpen, met *Arabie* als opperhoofd van het grootste, *Bonkedotti* genaamd en bestaande uit 70 huizen.

Met *Boston* was Arabie de hoofdpersoon bij het voeren der vredesonderhandelingen. Hij was het eerste, door het Bestuur aan-gestelde, Groot-Opperhoofd.

In den voortdurenden strijd tusschen de Zoutwater-negers (de in Afrika geboren), de Creolen en de Joden-negers had Arabie niet het minste gezag. Het kostte hem zelfs moeite zijn eigen familie in bedwang te houden.

Pamoe beschouwde zich als „generale” Chef, wien het land toe-behoorde. Dit recht had hij als de eerst gevestigde verkregen. Hij meende, dat het Groot-Opperhoofdschap hem rechtmatig toekwam.

Bij de uitdeeling van de ontvangen geschenken door de andere opperhoofden zeer stiefmoederlijk bedeed, richtte hij het volgende schrijven aan den Gouverneur:

„*Pamoe*, gouverneur van de negers achter Auka, aan den Gouverneur Crommelin.

Ik geef U hierbij de verzekering van mijne eerbied. Arabie heeft den naam, vrede gemaakt te hebben. Daardoor ben ik niet bij machte haar uit te voeren; ik heb goede gezindheid en vertrouwen getoond, door mijn zoon als gijzelaar mede te geven en verzoek hem in bewaring te nemen en te laten leeren.

Van het laatst gezonden kruut heb ik niets ontvangen en verzoek U beleefd om een snaphaan, om in mijn levensonderhoud te voor-zien.

w.g. *Pamoe*,

Gouverneur van Yuka, Loekoeboen, Rama en Minosia”³⁾.

¹⁾ Journaal Gouv. Crommelin 5 Jan. 1768.

²⁾ Hartsinck blz. 779.

³⁾ Journaal Crommelin Juni 1761.

Arabie stierf in 1766; zijn plaats als hoofd van de familie werd ingenomen door *Quamina Adjubi*, maar *Pamoe*, ofschoon door het Bestuur niet bevestigd, trok het Groot-Opperhoofdschap naar zich toe.

Cato had twee zoons en eene dochter.

De oudste zoon was *Grimbi*. De Bonni-negers werden ervan beschuldigd hem in 1781, door vergift om het leven te hebben gebracht¹⁾.

De tweede zoon was *Jackie*, deze was de vader van *Jeboah*, die als ostagier (gijzelaar) te Paramaribo vertoefde²⁾.

De dochter, wier naam niet genoemd wordt, was de moeder van *Bambey*. Volgens de mededeeling van dezen was hij neef van *Jeboah* en kleinzoon van *Cato*.

Na het overlijden van *Pamoe* in 1790 nam *Bambey* den stok. Hij meende als kleinneef van *Pamoe* recht op de waardigheid van Groot-Opperhoofd te hebben. Dit werd hem betwist door *Tonnie*, zoon van *Moesafo*. Als oudste zoon van de tweede zuster van *Pamoe* meende hij betere aanspraken te hebben dan *Bambey*.

Na den succesvollen strijd tegen *Bonnie* onder aanvoering van *Bambey*, klaagde deze zich bij den Majoor *Zeegelaar*, posthoudende aan de monding van de Lawa, dat het provisioneele eerste opperhoofd *Tonnie* hem zoo slecht behandelde en dat hem de stok en de plaats van het Groot-Opperhoofd toekwam³⁾.

Tonnie, die door den stam intusschen als Groot-Opperhoofd was erkend, verzocht in 1792 de bemiddeling van den Majoor *Stoelman*, om een andere stok te mogen krijgen, daar *Bambey* de stok van *Pamoe* gehouden had en haar niet wilde afgeven⁴⁾.

Dit was het begin van den strijd tusschen de familie van *Cato*, de z.g. „blakka-bere”, omdat de kinderen donker gekleurd waren en de familie van *Moesafo*, wier nakomelingen een lichtere huidskleur hadden en daarom „ledi-bere” (roodbuikigen) werden genoemd. Daar in de laatstgenoemde familie de Missiedjans overwegend waren en hunnen invloed sterk lieten gelden, heeft het nageslacht er den uitleg aan gegeven, dat het Groot-Opperhoofdschap vroeger in handen is geweest van de Missiedjan-negers. Dit was evenwel alleen eene invloedskwestie, daar in feite de kinderen

1) Journaal Texier Febr. 1781.

2) Journaal Texier Juni 1781.

3) Rapport Zeegelaar aan Frederici 12 Maart 1793.

4) Rapport Stoeuman aan Frederici 6 Oct. 1792.

van Moesafo, ook al leefden de meeste vrouwen met Missiedjan-negers, tot de Ottro-lo behoorden.

Van *Jackie*, den vader van *Jeboah* en na den dood van *Grimbi*, den eersten pretendent, werd niets meer vernomen; hij was blijkbaar inmiddels overleden.

Ook over het geslacht van Arabie wordt verder gezwezen. Wie was deze Arabie? Hij kwam uit de Tempatie en was geen Missiedjan-neger, want dezen kwamen uit de Boven-Suriname. Geschiedverhalers onder de boschnegers vertellen, dat het eerste Groot-Opperhoofd was voortgekomen uit de Njafaai-negers van Clementie; de strijd om de opvolging zou de grondoorzaak zijn geweest van de scheiding in *Opo-* en *Bilo-negers*. Anderen noemen als eerste Groot-Opperhoofd *Arabi-Dikan*, daarmede te kennen gevende, dat hij behoorde tot de Dikan-lo. Zijn familie heeft nooit meer de waarheid van Groot-Opperhoofd gehad.

In 1793 verschenen *Tonnie* en *Bambey* te Paramaribo voor de verdediging hunner aanspraken.

Gouverneur Frederici vond eene oplossing door *Tonnie* te bevestigen als Groot-Opperhoofd op de wijze der boschnegers, met het civiele bestuur belast.

Bambey werd eveneens Groot-Opperhoofd, doch belast met de defensie. Met talrijke geschenken vereerd, werd hij dadelijk bereid gevonden mede te werken aan de uitvoering van het plan van Frederici, de wegloopers door patrouilles bevredigde Aucaners te doen opsporen.

Tonnie is Groot-Opperhoofd gebleven tot aan zijn dood in 1830. Door den toenemenden invloed van *Bambey* geraakte hij geheel op den achtergrond.

De strijd, welke tegen de Bonni-negers werd gevoerd, is het belangrijkste hoofdstuk uit de geschiedenis der Aukaners.

Bambey is de nationale held gebleven.

Algemeen werd aan de onkwetsbaarheid van Bonni geloofd. Dat hij ten slotte verslagen werd was volgens de overlevering alleen te danken aan de amuletten, die *Cato* als priesteres van den Afrikaanschen krijgsgod aan *Bambey* had mede gegeven.

„Na den strijd verzochten de opperhoofden voor haar een stuk teras, een dito dobbelsteen, een dito katoen, een dito platieje, als ook 8 pullen dram en een vat kruit, omdat zij in hunne bijgeloof

verbeeldden, dat zij met hare toovermiddelen veel tot het slagen der expeditie had medegewerkt." ¹⁾

Gouverneur Frederici heeft hieraan voldaan en aan *Mama Cato* een aanzienlijk geschenk gezonden. ²⁾

Mama Cato was van ouds de priesteres van den Afrikaanschen cultus, de waarzegster en houdster van de „*Sweerle*” der Aukaners. Zij heeft daarmede in den stam eenheid gebracht en de suprematie der *Ottro-Lo's*, waartoe zij en *Pamoe* behoorden, bevestigd.

In 1812 vereerde de Engelsche Gouverneur *Bonham*, *Bambey* met een zilveren ringkraag met een schild, waarop de koppen van *Bonni* en *Coermantijn Codjo* in relief waren aangebracht en waarop gegraveerd stond:

„In remembrance of the faithfull, service of the chieftain of the Aucaanders named *Bambey* in the years 1790 and 1791 by his delivery the heads of two celebrated chieftains of the Bushnegroes *Bonni* and *Cormantyn Cojo*, given bij his Excellency the Governor-General *Bonham* and Government of Surinam.”

Dat dit geschenk twintig jaren, nadat het feit plaats vond, werd gegeven en wel door de Engelschen, zal een gevolg geweest zijn van het rapport door *Heshuisen* aan den Gouverneur-Generaal *Green* uitgebracht. Dit rapport bevindt zich, evenals het geheele Gouverneurs-archief uit het Engelsche tusschenbestuur, in Londen.

Het schild is een der heiligste attributen van den geheelen stam geworden en strekt in het bijzonder de *Ottro-Lo* tot bewijs van afstamming hunner opperhoofden en van de groote verdiensten, aan de regeering bewezen. Het is gebleven in het bezit van de blakka-bere.

Tonnie stierf, als gezegd, in 1830.

Hij gaf het Groot-Opperhoofdschap over aan zijn neef *Trobbie*. Over *Bambey*, die zeker gedurende het Engelsche Bestuur gestorven was, vond ik nergens nadere gegevens.

Bij den dood van *Trobbie*, twee jaren later, ontstonden nieuwe moeilijkheden. Hij wees voor zijn dood zijn broer *Bokko* als opvolger aan en gaf hem den stok, doch *Byman* werd benoemd.

Van David Mendes, in het voorgaande meermalen genoemd,

¹⁾ Rapport Zeegelaar aan Frederici 12 Maart 1793.

²⁾ Brief Frederici aan den bijlegger 9 April 1793.

Notulen Gouverneur en Raden April 1793.

schreef hierover aan den Gouvernements-Secretaris *De Veer* d.d. 11 Oct. 1839 het navolgende:

„De Aukaner klein-kapitein *Bokko* is eigenlijk degeen, die na den dood van Trobbie granman had moeten zijn. Trobbie overhandigde hem op zijn sterfbed zijn stok, kunnende z.i. aan geen betere handen toevertrouwen. Inderdaad is Bokko een der fatsoenlijkste en geschikste van zijn stam, die ten allen tijde op eerste aanzeggen patrouilles heeft gedaan en van jaren her alle commissies heeft waargenomen.

Trobbie overleden zijnde werd naar 's landsgebruiken de Yorka (de geesten) geraadpleegd en het lot viel op *Byman*.

Zoodra Bokko dit wist, zoo zeide hij zich niet tegen den wil van den Yorka te mogen verzetten en was hij bereid om de stok aan Byman over te leveren, die dezelve weigerde, zeggende, daar Trobbie zelve de stok aan U gegeven heeft, zoo neem ik die niet aan en zal aan de regeering een andere stok voor mij vragen; wij zijn broeders, dus wat ik krijg, deel ik in elk geval met U.”

Hiermede keerde het Groot-Opperhoofdschap terug in den tak van Mama Cato, die der blakka-bere en is er in gebleven tot den huidigen dag.

Zoo is het te verklaren, dat algemeen beweerd wordt, dat Byman het eerste Groot-Opperhoofd uit de Ottro-lo was en dat voor hem de Missiedjans over den stam zouden hebben geregeerd.

Bokko was klein-kapitein van Kankantree, het dorp der Missiedjan-negers. Wel is de strijd tusschen beide onderstammen hierdoor te verklaren, waarop hier echter niet verder kan worden ingegaan.

Dat er na den dood van Trobbie geen volwassene zou zijn onder de Missiedjans, die voor opperhoofd in aanmerking kwam en dat de Ottro-neger Byman als voogd van den minderjarige *Agossoe*, het Groot-Opperhoofdschap aan zich heeft gehouden, zooals door *Van Lier*¹⁾ wordt medegedeeld, wordt nergens in officieele stukken bevestigd.

Integendeel vermeldt *Mendes*, dat hij in 1835, voor de uitdeeling van geschenken op de post *Armina* gekomen, vernam, dat er geen familieleden meer bestonden van het overleden Groot-Opperhoofd, die tot het aannemen van de geschenken gerechtigd waren. Hij had het deel, dat de familie van Trobbie toekwam, daarom naar Paramaribo teruggebracht.

¹⁾ Iets over de boschnegers aan de Marowijne. blz. 67.

Bokko bleef hoogepriester van den stam en nam het geheim van de z.g. *Gran Sweerie* der Aukaners mede in het graf.

De bestuursperiode van Byman was in vele opzichten belangrijk. Hij verplaatste n.l. den zetel van het Groot-Opperhoofd, die eerst op Sangamasoesa (Anderblauw) was en later op Pikettie naar Drie-tabbetje; het vredestraktaat werd met het Bestuur hernieuwd; de uitdeeling van geschenken werd gestaakt, nadat hem een maandelijksche toelage werd toegezegd; de Bonni-negers werden aan de slavernij onder de Aukaners onttrokken.

Over het verloop der opvolging in de 19e eeuw werd door mij bereids gerapporteerd (nota d.d. 3 Mei 1935 L.M. No. 8, zeer geheim).

Volledigheidshalve volgen hier eenige mededeelingen.

Byman wees vóór zijn dood zijn 15-jarigen kleinzoon *Oseisie* als opvolger aan. Abraham Blijmoffo, na *Byman's* dood in 1865 als voogd over den minderjarigen aangewezen, behield het Groot-Opperhoofdschap en leidde, met voorbijgaan van *Oseisie*, zijn neef *Arabie*, bijgenaamd *Agoemasakka*, voor de waardigheid op. Blijmoffo stierf in 1865. De kapiteins verzetten zich tegen de aanwijzing van *Arabie* en kozen *Oseisie*. *Arabie* stond als een wreedaard bekend en iedereen vreesde zijn bestuur.

Volgens de Aukaners zou hij zijn voortgekomen uit de ledi-bere (*Moesafo*). Hijzelf vertelde aan *De Goeie*, dat hij kleinzoon was van *Bambey* en een kleinzoon van *Pamoe*¹⁾.

Hij was de zoon van *Ma Maipa* en *Da Koffie*, een stadsneger, die tijdelijk in Tapanahony woonde. Dit zal bij de beslissing der kapiteins wel den doorslag hebben gegeven.

Van zijn grootmoeder *Ma Djemba*, een nicht van *Ma Cato*, leerde hij de bediening van de *Obeah* en de *Gran Tata* der Aukaners. Hiermede herleefde de cultus, die met *Bokko* verdwenen was.

Na de openlijke vijandschap met *Oseisie* vertrok hij naar *Gran-Bori* aan de Boven-Tapanahony en maakte dit dorp tot het centrale punt der *Gran-Gadobediening*.

Hoe interessant ook, moet deze kwestie thans buiten beschouwing blijven.

Oseisie heeft, de geestelijke macht naar zich toetrekend, eene nieuwe *Gran-tatabediening* geschapen op *Drie-tabbetje*. Voor deze bediening leidde hij zijn kleinzoon *Kanapé* op.

¹⁾ Verslag Toemoek Hoemac expeditie.

Arabie leidde eveneens zijn pleegzoon *Abaiton* als zijn opvolger op. Deze verhuisde naar de Cottica en stierf aldaar in 1933. *Kanapé* oftewel *Iensa* trok daarop ook de bediening van Granborie naar zich toe en heeft thans de geheele geestelijke macht der Aucaners in handen.

Oseisie wees zijn neef *Amakti* als zijn opvolger aan. Hij stierf in 1915; het rondgedragen lijk wees na ondervraging Amaktie aan. Deze werd daarop gekozen en door het Bestuur bevestigd. De groote strijd rondom Amakti eindigde met de aanwijzing van Kanapé, als groot-kapitein tot medebestuurder. Van de hem geschonken medezeggenschap heeft Kanapé een ruim gebruik gemaakt en was, doordien hij het Bestuur achter zich wist, de feitelijke bestuurder.

Na den dood van Amakti in 1930 bleef hij met de waarneming van het ambt belast. Het Groot-Opperhoofdschap is hem door zijn familieleden, die in dezen zeggenschap hebben, aangeboden, doch hij heeft hardnekkig geweigerd. Hij zelf geeft als reden op te zwak te zijn om over een lastig volk als de Aukaners te regeeren. Anderen beweren, dat Amakti voor zijn dood zijn neef *Amatodja* als opvolger had aangewezen en dat Kanapé, die door het Bestuur wordt bezoldigd, zich krachtiger gevoelt als groot-kapitein-hoogepriester, dan wanneer hij een ambt zou aanvaarden, dat hem vooral na de uitspraak van Amakti niet toekomt, ook al bezit hij door geboorte het recht van opvolging.

Teneinde aan den wensch van het Bestuur, om een nieuw Groot-Opperhoofd aan te stellen, te kunnen voldoen, hebben de Ottro-lo's *Amatodja* verzocht, ingevolge de uitspraak van Amakti, het ambt te willen aanvaarden.

Amatodja heeft hieraan niet willen toegeven, hetgeen toegeschreven wordt aan den invloed van zijn vader *Asodé* van *Mooitakki*, die als Missiedjan-neger geen suprematie der Ottro-lo dult en zijn zoon aan het Bestuur wenscht te zien, zonder medezeggenschap van anderen.

Het Bestuur heeft terecht hierbij niet ingegrepen. De aanwijzing door het Bestuur van een niet door den stam gekozen en verlangd opperhoofd, veroorzaakt ontwrichting van hun organisatorisch verband en geeft niets dan last.

Ofschoon aan de Aucaners alle kans gegeven werd zelf orde op zaken te stellen was deze halfslachtige toestand niet langer te tole-

reeren, mede om het prestige van het Bestuur, dat op eene voorziening had aangedrongen.

Na langdurige besprekingen werd op eene vergadering op 10 Maart 1937 te Drietabbetje gehouden en door den Districts-Commissaris van Marowynne a.i. bijgewoond, *Amatodja* door de kapiteins en verdere ouderen over de Aucaner-boschnegers op de gebruikelijke wijze als hun granman erkend. In eene vergadering van den Raad van Bestuur werd hij op 5 Juni 1937 door den Gouverneur bevestigd, nadat hij den eed van getrouwheid aan Hare Majesteit de Koningin had afgelegd.

Kanapé werd als hoofdkapitein ontheven. Hierdoor werd een der grootste moeilijkheden uit den weg geruimd. De aanleiding welk in het jaar 1921 had bestaan hem naast Amakti te stellen was naar het oordeel van het Bestuur thans niet meer aanwezig. Hij werd in het genot gesteld van eene toelage van f 360.— 's jaars wegens in het verleden bewezen diensten en ook wegens zijn goede hulp verleend tot het welslagen van het vervoer naar de Braziliaansche grens van de Nederlandsche afdeeling van de Zuidgrens-expeditie.

De Saramaccaners.

De mededeelingen over de opvolging van de Groot-Opperhoofden bij de Saramaccaners loopen sterk uiteen. Het kan daarom zijn nut hebben eenige mededeelingen uit publicaties, aan hetgeen in officiële stukken gevonden werd, te laten voorafgaan.

1. *H. G. Steinberg*. „*Ons Suriname*” blz. 241 e.v.

In 1766 was *Abini* Granman, hij behoorde tot de *Awana-negers* en woonde aan de Gran Rio. Hij sneuvelde is een door het Gouvernement opgeroepen strafexpeditie tegen de Matuari's en werd opgevolgd door zijn zoon *Arabini*, die na zijn doop in 1771 *Johannes Arabinie* heette.

Deze overleed in 1821. Zijn zoon *Johannes Arabini II* was zijn opvolger. Hij stierf in 1859, waarna de waardigheid van Granman overging op zijn neef *Franz Bona*.

Deze gegevens ontleende Steinberg aan *H. G. Schneider*: „Die Bushneger Surinames, Missions Zeitschrift 1893 No. 3 e.v.,” die daarbij nog de opmerking maakt: „Tegen het boschnegerrecht

in, volgden vader, zoon en kleinzoon elkaar op; toen eerst ging de waardigheid over aan Franz Bona."

2. *Junker*. West-Ind. Gids 1922/23 blz. 464 e.v.

Wie is de aanvoerder bij de vlucht naar de Saramacca; door zijn toedoen wordt vrede gesloten met de blanken. Hij krijgt het bestuur over de Gran Saramacca. *Celeste Koffie* (een Nassy-neger) over de Beneden Saramassa. Wie en Koffie hadden in het vredesverdrag beloofd van onderlinge strijd af te zien. *Abini* (een Saramaccaan), buitengewoon strijdlustig, bindt den strijd aan tegen de Matuari's. Wie overlijdt kort daarop. Koffie biedt aan Arabie het bestuur aan met belofte den strijd te staken.

Wie had bij zijn overlijden Koffie opgedragen te zorgen, dat de nakomelingen van zijne zuster *Abeti* naar Afrikaansch gebruik zouden opvolgen als Groot-Opperhoofd. Arabi werd evenwel de eerste Granman, die door het Bestuur werd erkend. Koffie protesteert hiertegen, echter zonder resultaat. Volgens hem was *Frederici*, kleinzoon van Abetie, de rechtmatige opvolger.

Arabi (Awana-neger) sterft. Met toestemming van *Frederici* wordt *Koffie-Bosman* (Nassy-neger) Groot-Opperhoofd.

Koffie-Bosman schendt het vredesverdrag, wordt afgezet en opgevolgd door *Witiwojo*, zoon van eene Matjau-vrouw.

Witiwojo wenscht het Groot-Opperhoofdschap voor de Matjau-negers te behouden en wijst gedurende zijn leven *Jan Koesoe*, de kleinzoon van zijn tante, tot opvolger aan.

Na de dood van *Witiwojo* is *Jan Koesoe* nog te jong om tot Groot-Opperhoofd te worden gekozen. *Bona*, een Awana-neger, wordt Groot-Opperhoofd. Kort daarop sterft hij en wordt opgevolgd door *Akrossi*, die na een kortstondige regeering wordt opgevolgd door *Jan Koesoe*.

Dit verhaal werd *Junker* gedaan door *Diriforoe*, een Kardoso-neger, kleinzoon van de zuster van *Frederici*, die het Groot-Opperhoofdschap aan Koffie Bosman had afgestaan. Hij beweerde na den dood van *Jan Koesoe* recht te hebben op het Groot-Opperhoofdschap.

Anderen, die meenden daarop evenzeer recht te hebben, o.a. *Sangadina*, een Awana-neger, gaven hieromtrent een andere lezing.

Nu de officiële gegevens:

„Zekere Saramaccaansche neger, genaamd *Willy*, had tot vrouw eene negerin, welke in hare jongheid, omtrent elf tot twaalf jaren

oud, van eene Joodsche plantage was geroofd. Deze *Willy* in onmin met *Zam-Zam* geraakt, had verscheidene malen met hem een kogel gewisseld en begaf om zich te wreken, op raad van zijn vrouw, achter het dorp van *Zam-Zam* om, met zijn drie zoons naar de negers van *Auka*, daar hij aan het opperhoofd *Boston* te kennen gaf van zijn genegenheid en die der andere *Saramaccaners* tot de vrede." ¹⁾

Hier bevonden zich een 40-tal *Saramaccaners*. Op een vraag van *Nepveu*, die tot het voeren der onderhandelingen was aangewezen, naar *Darie*, die als de voornaamste der opperhoofden werd beschouwd, antwoordde *Sergeant Frick*:

„*Darie*, de *hedeman* (het hoofd) der *Saramaccaners* is niet hier. *Binnie* (*Abinie*) is het hoofd der hier zijnde negers en deze heeft verzocht te schrijven, dat zijn broer *Willy* met den heer *Nepveu* aan de *Sarakreek* zal komen spreken." ²⁾

Hieruit blijkt de onjuistheid van de aan *Junker* gedane mededeeling afdoende.

Wie daarop door het Bestuur als zijn opvolger werd aangewezen, vond ik nergens vermeld.

Eene aanwijzing bevat het volgende:

„De posthouder bericht het overlijden van het *generale Opperhoofd Etja*, in wiens plaats deszelfs zoon tot *Capitein* van dat dorp (onder approbatie van den *Hove*) is verkozen, moetende nu ook door genoemde *Hove* een generaal *Opperhoofd* worden aangesteld, waartoe niemand geschikter is dan *Johannes Arabie*, zoon van het *generale Opperhoofd Abinie*, die in 1766 in de expeditie tegen de *Matuari's* gesneuveld is en in wiens plaats hij tot *capitein* van het dorp benoemd was, zijnde dus een der oudste gezaghebbers." ³⁾

Op 18 December 1783 gaf de *Gouverneur* aan den *Hove* kennis, dat de neger *Arabie* was aangesteld tot generaal *Opperhoofd* der bevredigde *Saramaccaansche boschnegers*. ⁴⁾

Na zijn dood, waarschijnlijk in 1821, werd *Koffie Bosman* Groot-*Opperhoofd*, door het Bestuur gekozen uit een voordracht van drie personen. Om dezen man hebben zich talrijke intriges afgespeeld. Zijn koppig volhouden, om wegloopers, die zich op zijn dorp en op

¹⁾ Hartsinck. blz. 807.

²⁾ Brief *Frick* 10 Maart 1762.

³⁾ Journaal *Texier* Juli 1783.

⁴⁾ Notuïen *Gouverneur* en *Raden* Dec. 1783.

dat van het Opperhoofd *Jemmes* bevonden, niet uit te leveren, heeft dwangmaatregelen van het Bestuur ten gevolge gehad.

Op 11 Februari 1835 werd op post Gelderland eene belangrijke kroetoe gehouden, waarbij 13 Opperhoofden aanwezig waren. Als dwangmaatregel was o.m. de vaart naar de beneden rivier stop gezet, hetgeen een straf beteekende voor den geheelen stam.

In het verslag van deze vergadering door *Van David Mendes* geschreven, lezen wij o.m.:

„Alle de opperhoofden en hunne representanten een voor een zijnde toegelaten om hunne belangen in te brengen verweten zij alle *Koffy*; hij had de eed met de blanken verbroken en was oorzaak van de onaangenaamheden, die er plaats vonden, doch baden *Kwamina*, *Djepee* en *Sampie* verschooning voor hem; zij kwamen allen voor uit, dat zij gebrek leden en verzochten de vaart voor hem te openen, doch het Opperhoofd *Abraham*, gesteund door zijn broeder *Sesoe* en *Trobie* sprak het sterkst tegen *Koffy*; hij verweet hem alles en gaf te kennen al de schelmstukken, die hij gedaan had, hoevele malen hij hem om den tuin had geleid en beloofd de wegloopers uit te leveren, doch altoos gezorgd, dat deze voor hunne komst verdwenen waren, dat heeft hij zeven dagen gedaan.

Hierdoor veranderden de gevoelens tegen *Koffy*. Aan *Koffy* gevraagd, of hij hierop iets te zeggen had en toegaf den eed te hebben verbroken gaf hij ten antwoord niets meer te zeggen te hebben.

Mendes stelde de vergadering daarop voor de keuze:

„1. Gij jaagt *Koffy* weg als granman en er wordt een ander in zijn plaats benoemd evenals in de plaats van *Jemmes*, de vaart wordt dan geopend en de gevangenen in Paramaribo worden vrijgelaten.

2. Of de regeering geeft *Koffy* drie maanden den tijd tot verbetering en tot opsporing van de wegloopers *Pas-Op* e.a., tot dien tijd blijft de vaart gestopt.”

Dienzelfden middag werd kroetoe gehouden en deden zij mededeeling, dat de tweede gekozen was; zij zouden ten patrouille gaan. *Abraham* heeft de leiding.

Tegen den avond boodschapte *Abraham* mij, dat zij den ganschen dag hadden gebesoigneerd en bevonden, dat *Koffy* alles weder zou omver werpen en dat zij daarom besloten hadden *Koffy* af te zetten.

Zondag 15 Febr. te acht uur compareerden Mendes en de officieren, die hem vergezeld hadden met de reeds genoemde Opper-

hoofden en deze laatsten gaven te kennen, dat zij *Koffy* niet meer als Granman wilden behouden, maar Kapitein *Abraham* in zijn plaats verzoeken, die van zijn zijde bereid was de charge te aanvaarden.

Koffy, in de gelegenheid gesteld het behoud van zijn granmanschap te verdedigen door te zeggen, waar de wegloupers zich ophielden, zeide: „ik weet het niet”.

In eene plechtige vergadering werd op 18 Februari d.a.v. *Koffy* afgezet en in zijn plaats *Abraham Wittiwajo* benoemd.

Aanvankelijk stemden allen vóór deze aanstelling, om de vaart geopend te krijgen; later groeide er zulk een verzet, dat *Abraham* de grootste moeite had zich staande te houden. De Nassy-negers, die de dorpen *den Berg*, *Remoncourt*, *Mahoer* en *Redidotti* bewoonden, waren de grootste tegenstanders van *Abraham* en wilden *Koffy* terug hebben.

Vertrouwde Saramaccaners vertelden aan *Mendes*, dat er haast een oproer was uitgebroken in de Boven Saramacca, omdat de bevolking *Koffy* wilde aanstellen en *Abraham* afzetten; dat laatstgenoemde daarop afstand had gedaan en naar Auca was gevlucht.

Kapitein *Amatho*, hierover gesproken, zeide, dat reeds bij de beëdiging van *Abraham*, van deze niet-erkenning sprake was, maar dat zij vreesden hiermede voor den dag te komen; dat *Koffy*, die zoo lang geregeerd had, thans zwak en oud was en weldra zijn leven zou eindigen en de weinige dagen, welke hem nog restten, geen onderdaan kon zijn van iemand, die bij hem nog een kind was.

Abraham kon zich tegen den steeds meer aangroeienden anhang van *Koffy* niet handhaven. Het Bestuur besloot daarop in te grijpen en hem te vervangen door *Johannes Arabie*, opperhoofd van het dorp *Drie Gebroeders*, omdat, zooals de Procureur-Generaal aan den Gouverneur schreef, „deze het Bestuur goed gezind is en anderdeels omdat hij woonachtig is op het meest nabij gelegen en zeer talrijk dorp en daardoor de hooger gelegen dorpen, w.o. ook de Nassy-negers behooren, beter in bedwang kan houden”¹⁾.

De dood van *Koffy* in September 1836 bracht eene oplossing. Vóór zijn dood riep hij de Opperhoofden bij elkaar en deed belijdenis, dat hij de oorzaak was geweest van alle onaangenaamheden, die hadden plaats gehad; hij verzocht om gerust te kunnen sterven, hen aanmanende te gehoorzamen en alles te doen wat zij de blanken

¹⁾ Stukken rakende zaken der Inlandsche bevolking Sept. 1836.

hadden gezworen en verder de residentie op *Drie Gebroeders* te laten.

Zij beloofden hem dit en de rust was hersteld.

Dit laatste bleek evenwel niet het geval te zijn, want toen *Mendes* in November 1837 op de post *Victoria* kwam voor de hernieuwing van het vredescontract en de uitdeeling der geschenken, trachtte *Johannes Arabie*, gesteund door *Cojo-Apollo* en *Cojo* van *Manhoer* tegenover *Abraham Wittwojo* hetzelfde te doen, wat deze tegenover *Koffy Bosman* had gedaan. Deze Opperhoofden deelden mede, dat 11 Opperhoofden op *Jinjee* vergaderd, besloten hadden te verzoeken *Abraham* als Granman af te zetten, daar hij verwarring en wanorde bracht, strijdig met de belangen van de Regeering en de hunne en dat zij daarom verzochten *Johannes Arabie* in zijn plaats aan te stellen.

Het Bestuur, hoezeer *Arabie* ook gezind, vond geen aanleiding hierop in te gaan.

Johannes Nicodemus Arabie is nimmer Groot-Opperhoofd geweest.

Ik waag mij niet aan eene beschouwing over het verdere verloop der opvolging, daar hiervoor eene navorsching der archieven in Paramaribo vereischt wordt.

Eene vergelijking van de officiële gegevens met de vorgemelde mededeelingen uit de literatuur doet zien, welke verwarring er reeds bestaat.

Vast staat in elk geval, dat de opvolging bij de Saramaccaners niet is geschied volgens een bepaald stelsel en dat bij gebreke van een machtsfactor als bij de Aucaners het Bestuur vaker heeft moeten ingrijpen dan in normale omstandigheden noodig zou zijn geweest.

Volgens *Junker* zou de geest van *Koffy*, onder den naam van *Bosman Koenoe* nog heden ten dage beslissen over de handelingen en het lot der latere Groot-Opperhoofden. De dood van *Jan Koesoe* zou o.a. hiervan een voorbeeld zijn.

De Becoe- en Moesinga-negers.

De *Becoe- en Moesinga-negers* worden ook aangeduid als de *Matuari's* naar den naam, dien zij aan de Boven Saramacca hebben gegeven.

Hun eerste en voornaamste Opperhoofd was *Moesinga*, die, zooals bereids werd medegedeeld, zich met zijn aanhangers af-

scheidde van de Saramaccaners. Een van de meest invloedrijke opperhoofden was *Becoe*.

De vaandrig *Dorig* bracht na het sluiten van den definitieven vrede twee gijzelaars naar Paramaribo mede, n.l. *Bakrie*, zoon, van *Moelsinga* en *Nero*, de broederszoon van *Becoe*.

Moelsinga stierf in Juli 1778. Zijn zoon *Jan Moelsinga* nam den stok en wierp zich op tot Groot-Opperhoofd. Een Saramaccaansch Opperhoofd, genaamd *Meyne*, blijkbaar een neef van het laatste Groot-Opperhoofd, meende aanspraken te hebben en reclameerde bij het Bestuur.

De Gouverneur antwoordde hierop, dat de aanspraken te laat kwamen, nu alles reeds geregeld was.

Hij moest maar trachten het een en ander in de minne te schikken met *Jan Moelsinga*. Indien deze hem den stok gaf, was het Bestuur bereid hem te erkennen. De Gouverneur stelde zich op het zeer juiste standpunt, dat, indien *Jan Moelsinga* onrechtmatig, dus geheel tegen de bedoeling van zijn overleden vader in, de granmanstok in zijn bezit hield, hij deze bij eerste ongeluk of ziekte zou haasten terug te geven ¹⁾.

Jan Moelsinga bleef Groot-Opperhoofd en werd na zijn dood opgevolgd door *Cojo*, wonende op het dorp *Piquet* of *Appro-Kride*. *Cojo* stierf in 1830.

Over de opvolging schreef de posthouder *Herzbergen* d.d. 12 November 1830 aan den luitenant-assistent *Mendes* o.m.:

„Brenger dezès, de neger *Afittie Jongman*, de jongste van de vier nog in leven zijnde broeders van het overleden grootopperhoofd *Cojo*, heeft zich bij de begrafenis door den zoogenaamden *Joesica* (Orakel ?) tot opvolger van *Cojo* weten te doen benoemen, waartegen de oudste broeder, genaamd *Amannie* protesteerde, maar ten laatste zich tevreden stelde onder belofte, dat *Afittie Jongman* hem altoos als oudste broeder zou erkennen, zoodat drie broeders per dezen zich bij UEdelGestrenge zullen vertoonen” ²⁾.

Ondanks deze afspraak gevoelde *Afittie Jongman* zich niet veilig, want eenige jaren later verzocht hij een ander Granmanstok, in de plaats van die van zijn broeder *Cojo*, omdat hij volgens hun geloof anders niet in leven kon blijven ³⁾.

¹⁾ Journaal Gouv. Texier d.d. 16 Juli 1778.

²⁾ Journaal Herzbergen Nov. 1830.

³⁾ Journaal posthouder Gent 1839.

Door den posthouder *Corsten* werd hij beschouwd als een dronk-aard en bedelaar, geheel in den ban van de afgoderij. Naar Paramaribo geroepen, voor het afhalen van geschenken, die in 1841 zouden worden uitgedeeld, weigerde hij te komen.

Hij is, zegt *Corsten*, door Obia's en winti's gebonden en in zijn ellendige berooide toestand (met één arm en zoo arm als *Job*, want geen neger bekommert zich om hem) waren de geschenken en het dagelijks bedelen bij den posthouder de eenige middelen tot zijn onderhoud. Hij is stellig overtuigd de geschenken te hebben verloren, drinkt tot vertroosting dram; zijn obia's verbieden hem af te zakken¹⁾.

Hoe het verder met den stam is gegaan, vertellen drie schrijvers uit den kring der Evangelische Broeder-Gemeente, n.l.:

H. C. Schneider: Die Bushneger Surinames. (Missions Zeitschrift Beiblatt 1893).

Burkhart: Die Mission der Brudergemeine.

H. G. Steinberg: Ons Suriname.

Daar zij in groote lijnen met elkaar overeenstemmen, — hetgeen niet te verwonderen is, daar de gegevens ontleend werden aan het archief der gemeente — moge volledigheidshalve het belangrijkste uit hunne mededeeling over de opperhoofden volgen.

Na de dood van *Afittie-Jongman* verkreeg *Calkoen* de waardigheid van Groot-opperhoofd. Op 4 October 1864 liet hij zich doopen, verplaatste zijn residentie in de nabijheid van het dorp *Maripaston*. Bij die gelegenheid wees hij *Noach Andrai* als zijn opvolger aan, dochter en eenige zonen o.w. *Adrai*.

Adensi was drie malen getrouwd (zij was Christin). Uit het eerste huwelijk werd eene dochter geboren; uit het tweede eene dochter en eenige zonen o.w. *Adrai*.

De derde maal huwde zij met een Aucaner; hieruit werden eene dochter en twee zonen geboren. Een van deze laatsten is *King* geweest (geboren 1830).

Calkoen stierf in 1867 en werd opgevolgd door *Adrai*, die kapi-tein was op het dorp *Maripaston* en aldaar bleef wonen.

Na den dood van *Adrai* in 1893 werd aan *Johannes King*, de waardigheid van Granman opgedragen, doch na een jaar stelde hij haar weer in handen van het Gouvernement. Hij kon, zooals hij zeide, geen twee heeren dienen. *King* overleed in 1899.

¹⁾ Ingekomen stukken bij den Commissaris der Inl. bevolking Sept. 1841.

De verkiezing van een opvolger voor *Adrai* schijnt indertijd tot moeilijkheden aanleiding te hebben gegeven.

In deel 71 van de Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië wordt in een artikel over de hoofdenverkiezing bij de boschnegers in Suriname over deze aangelegenheid o.m. gezegd:

„In 1893 overleed *Adrai Vroomhart*, zijn vrij ontwikkelde zoon kon hem niet opvolgen, omdat zijn moeder tot een ander stam, die der Aucaners behoorde.

Adrai had, naar het heette, vóór zijn dood als zijn opvolger aangewezen *Alifantie*, wiens moedersbroeder *Zacharias*, de voorganger van *Adrai*, in 1867 van zijn rechten afstand had gedaan. Van deze *Alifantie* werd onbeduidendheid verwacht, ook was zijn woonplaats een bezwaar en bovendien was hij heiden. Het Bestuur verklaarde *Joh. King*, een Christen, verkozen te willen zien. *King*, voortdurend door ziekte verhinderd op te treden, vroeg ontslag. Het Bestuur gaf daarop te kennen *Petrus Blaka-Foetoe* te willen als Groot-Opperhoofd. Talrijke moeilijkheden hebben zich hieruit ontwikkeld.

Ten slotte heeft men aan den wensch der boschnegers moeten toegeven en werd *Alafantie* benoemd.”

Zooals de schrijver van vorenbedoelde bijdrage zeer juist deed uitkomen, is de geschiedenis over deze opvolging van zeer groot belang als voorbeeld van de complicaties, welke kunnen ontstaan, wanneer het Bestuur te goeder trouw, steunende op tendentieuze adviezen, ingrijpt in het gewoonterecht der boschnegers.

De Paramakkaners.

De geschiedenis van dezen stam gaat, gelijk reeds werd opgemerkt, terug tot de tweede helft van de vorige eeuw.

Het eerste door het Gouvernement aangestelde opperhoofd was *Apensa*. Deze bereikte een zeer hoogen leeftijd.

Na zijn dood werd de eveneens niet meer jeugdige *Aboenawroko* als Groot-Opperhoofd benoemd.

Ofschoon over aantekeningen wordt beschikt zal ik mij van de vermelding van verdere aanspraken onthouden, teneinde niet te vervallen in de fout, welke bij de latere *Matuari's* werd gemaakt.

AMSTERDAM, Februari 1937.

VERMOEDELIJKE
MOEDERRECHTELIJKE OPVOLGING
DER GROOT-OPPERHOOFDEN BIJ
DE AUCANERS IN SURINAME.

BIJLAGE II.

De Districts-Commissarissen van de districten *Suriname* en Marowijne a.i. door den Gouverneur van Suriname in de gelegenheid gesteld van het voorgaande kennis te nemen, maakten hierop eenige aantekeningen, welke voorzien van mijn onderschrift hieronder volgen.

De Districts-Commissaris van Suriname (de heer Wempe):

1. Blz. 299, alinea 11. Volgens mij bij informatie naar de beteekenis van den naam Saramacca door boschnegers verstrekte inlichtingen, heeft de naam Saramacca niets uit te staan met de Saramaccarivier, Het doet dan ook vreemd aan, dat de Saramaccaners aan de Suriname-rivier en de Becoe- en Moesinganegers een afgesplitste stam aan de Saramaccarivier wonen.

Saramacca beteekent echter bovenstrooms (lett. bovenrivier) en daarom vermoed ik dat in tegenstelling met de slaven die westwaarts van Auca (thans Suhoza) zaten en zich later Aucaners noemden, de slaven die zuidwaarts, dus stroomop, getrokken waren, Saramaccaners genoemd werden.

2. Blz. 303, alinea 2. De andere visie op de beteekenis van het woord Aucaners moge hier eveneens vermeld worden, n.l. dat, omdat het eerste vredesverdrag op den grond Auca, ook wel uitgesproken Ouca (dit is geen fantasie, ik zelf heb oudere creolen deze uitspraak hooren gebruiken) gesloten werd, de slaven, wier onafhankelijkheid daarmede voor het eerst erkend werd, zich Ouca's noemden en dat daardoor ook het superieure gevoel der Aucaners ten opzichte van andere stammen verklaard wordt. Het woord Ouca zou dan langzamerhand verbasterd zijn tot Auca en dit is zeer wel mogelijk, want b.v. de kaart van Bakhuys en de Quant geeft talrijke voorbeelden van onjuiste phonetische weergave van namen.

3. Blz. 306, alinea 5. Zou de naam *Aloekoënegers* niet in verband kunnen worden gebracht met de titel van Gouverneur van Yuka, Loekoëboen, Rama en Minosia, die blijkens den op blz. 332 afgedrukten brief Pamoe zich aanmatigde?

4. Blz. 307, alinea 4. De juiste naam is meen ik (in oud-Holland-